

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Tatérství – od vzniku po současnost

Adam Koutný

Bakalářská práce

2017

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Adam Koutný**
Osobní číslo: **H14259**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Tatérství - od vzniku po současnost**
Zadávací katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Stručná osnova:

- Historie tetování - původ a vývoj, užívané techniky a význam pro různé kultury
- Tetování ve 21. Století - současné techniky přenášení barvy pod kůži
- Tetování v České republice - od počátků k současnosti

Výzkumný cíl:

Hlavním cílem této bakalářské práce bude zjistit, zda v České republice existují předsudky před tetovanými lidmi, resp. jejich rovnoprávnost ve společnosti, zejména pak na trhu práce. Výzkumnými nástroji užitými na subjekty výzkumu bude individuální hloubkový rozhovor a dotazník vlastní konstrukce.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

RYCHLÍK, Martin. Dějiny tetování. vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2014. 228 s. ISBN 978-80-204-3286-5.

WATKINS, Jack. Tetování: symboly a významy. vyd. 1. Praha: Brána, 2011. 96 s. ISBN 978-80-7243-523-4.

VALENTA, Vladimír. Tetování a Tetování. vyd. 1. Praha: Deus, 2011. 272 s. ISBN 978-80-87408-03-2.

IRWING, John. Dokud tě nenajdu. vyd. 2. Praha: Odeon, 2014. 880 s. ISBN 978-80-2071-560-9

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Lucie Hájková**
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2017**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2016

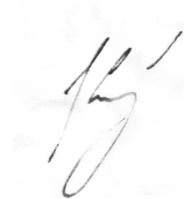
Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 03. 2017

Adam Koutný

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych rád poděkoval své vedoucí práce Mgr. Lucii Hájkové za cenné rady a připomínky k mé práci, a zejména pak za trpělivost a nadhled při konzultacích a opravách.

ANOTACE

Práce pojednává o tetování a plynule sleduje vývoj tohoto fenoménu od nejzazších dějin po současnost. Na vybraných nativních společenstvích popisuje rituální a společensko-kulturní aspekty tetování a jejich vývoj od prvních nalezených důkazů. Výzkumná část práce se zabývá předsudky vůči lidem s tetováním, konkrétně pak na trhu práce. Důraz je kladen zejména na kvantitativní výzkum, kde náhodně vybraní respondenti odpovídají na dotazníkové šetření. Dotazník následně dokresluje jeden částečně strukturovaný rozhovor s českou personalistkou.

KLÍČOVÁ SLOVA

Identita, fenomén, funkce, dějiny, tetování, umění, vývoj

TITLE

Tattooing – from the beginning to the present

ANNOTATION

The work is about tattoos and continually follows the evolution of this phenomenon from the earliest history to the present day. It uses chosen native cultures to describe the ritual and socio-cultural aspects of tattoos and their evolution spanning back to the earliest found evidence. The research section of the work deals with prejudice towards people with tattoos, specifically in the labour market. The work focuses on quantitative research, where randomly chosen respondents take part in a survey. The survey is then further illustrated by a partially structured interview with a Czech human resource manager.

KEY WORDS

Identity, phenomenon, function, history, tattoo, art, evolution

Obsah

Úvod.....	11
1 Původ a význam pojmu tetování.....	13
2 Nejstarší nalezená tetování	14
3 Funkce a smysl tetování.....	16
3.1 Rituální funkce	16
3.2 Estetická funkce	17
3.3 Magicko-náboženská funkce.....	17
3.4 Léčebně-preventivní funkce.....	18
3.5 Komunikační a identifikační funkce	18
3.6 Sociálně-skupinová funkce	19
3.7 Statutárně-hierarchická funkce.....	19
3.8 Individualizační funkce	19
4 Dějiny tatuáže z hlediska lokalit.....	20
4.1 Nový Zéland.....	20
4.2 Marshallovy ostrovy.....	22
4.3 Japonsko	24
5 Vývoj tetování v Evropě	28
5.1 Antika.....	28
5.2 Křesťané a tetování	29
5.3 Jak tetování připlulo do Evropy	30
5.4 Vliv nacistického Německa.....	30
5.5 Historie tetování v České republice	31
6 Současné tetování	33
6.1 Zajímavosti ze světa současného tetování.....	33
6.1.1 Tělesný hacktivismus	33
6.1.2 Kůže jako reklamní plocha	34

6.1.3 Pohádkový pomeranč	34
6.1.4 Tattoo Conventions	34
7 Empirická část.....	35
7.1 Charakteristika a cíle výzkumu	35
7.2 Metoda sběru dat	35
7.3 Výzkumný soubor	36
7.4 Proces sběru dat.....	36
7.5 Stanovení hypotéz	36
7.6 Interpretace zjištěných dat.....	38
7.6.1 Sekce 2a.....	41
7.6.2 Sekce 2b.....	47
7.7 Ověření hypotéz	50
7.8 Shrnutí výsledků výzkumu.....	55
Závěr	57
Použitá literatura	59
Seznam příloh	62

Seznam obrázků, tabulek a grafů:

Obrázek 1 - Lokace tetování na Ötziho těle	14
Obrázek 2 - Tetování jako symbol japonského gangu Jakuza.....	19
Obrázek 3 - Maor s kompletním mokem	20
Obrázek 4 – Tetovaná hlava mokomokai	22
Obrázek 5 - Marshallan s typickým tetováním hrudi	23
Obrázek 6 - Tradiční japonské horimono (práce tatéra Horitošiho I.).....	26
Obrázek 7 - Tetování k identifikaci Židů v koncentračním táboře Auschwitz.....	31
Obrázek 8 – Fotografie pro rozhovor č. 1	63
Obrázek 9 – Fotografie pro rozhovor č. 2.....	63
Obrázek 10 – Fotografie pro rozhovor č. 3.....	63
Obrázek 11 – Fotografie pro rozhovor č. 4.....	64
Obrázek 12 – Fotografie pro rozhovor č. 5.....	64
Tabulka 1 – H1: Skutečné četnosti	50
Tabulka 2 – H1: Očekávané četnosti	50
Tabulka 3 – H2: Skutečné četnosti	51
Tabulka 4 – H2: Očekávané četnosti	51
Tabulka 5 – H3: Skutečné četnosti	52
Tabulka 6 – H3: Očekávané četnosti	52
Tabulka 7 – H4: Skutečné četnosti	53
Tabulka 8 – H4: Očekávané četnosti	53
Tabulka 9 – H5: Skutečné četnosti	54
Tabulka 10 – H5: Očekávané četnosti	54
Graf 1 – Pohlaví respondentů	38
Graf 2 – Věková skupina respondentů.....	38
Graf 3 – Dosažené vzdělání respondentů	39
Graf 4 – Občanství respondentů	39
Graf 5 – Četnost respondentů s tetováním a bez tetování.....	40
Graf 6 – Důvody proč respondenti nemají tetování.....	41

Graf 7 – Míra důvěřivosti respondentů k tetovaným lidem.....	42
Graf 8 – Názor respondentů na souvislost mezi tetováním a proti zákonnými aktivitami.....	43
Graf 9 – Problém se službou od člověka s tetováním.....	43
Graf 10 – Jak tetování ovlivňuje úsudek respondentů o člověku s tetováním.....	44
Graf 11 – Tolerance respondentů k potencionálním zaměstnancům s tetováním	45
Graf 12 – Existují zaměstnání, které by neměl vykonávat člověk s tetováním	45
Graf 13 – Které funkce by neměli zastávat lidé s tetováním	46
Graf 14 – Lokace tetování	47
Graf 15 – Důvody pro skryté tetování	48
Graf 16 – Problémy s tetováním	48
Graf 17 – Zdroj negativních reakcí na tetování	49

Úvod

Tetování, všudypřítomný fenomén vlastní všem kulturám světa. Je to fenomén spletitý, s rozličnými účely, které jsou ve své podstatě tak individuální a nezařaditelné jako každý člověk sám. Tatuáž může člověka prahnoucího po individualitě vymezit vůči společnosti, ale stejně tak může člověka, který touží někam patřit se společností spojit. Vždy jde však především o vyjádření sebe sama, svojí osobnosti, to, čím jsme – tedy alespoň v ideálním případě. Je to téma široké, oplývající množstvím otázek, přičemž každá z nich by zasloužila vlastní téma bakalářské nebo diplomové práce. Účelem teoretické části této práce není vyčerpat téma tetování, nýbrž jej čtenáři nastínit, a poukázat na důležité historické, ale i současné milníky tohoto fenoménu.

Sám jsem se k tetování dostal už v mládí, kdy se řada mých vrstevníků nechala tetovat, povětšinou aby projevili vzdor vůči svým rodičům, nebo aby se cítili dospělejší a prošli si svým přechodovým rituálem. Postupem času mě oslovilo několik známých, zda bych jim nějaké tetování nenavrhl, což mě vedlo k hlubšímu zájmu o tento fenomén. Postupem času jsem se dostal ke knize profesora Martina Rychlíka, *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla* (2005), díky které jsem měl možnost dozvědět se mnohé zejména o bohaté historii tetování.

V posledních letech se tetování šíří jako lavina a stává se z něj mainstreamový paskvil. Běžně, i když v menší míře, než tomu bylo v letech minulých, se vyskytují tatéři a tatéřská studia, kde je tetování stejných motivů na více lidí na denním pořádku. Nápis ohraného motta na zápěstí „family forever“ nebo čínských znaků je tak bohužel na českých ulicích stále ještě k vidění. Neznamená to však, že se v České republice nevyskytují tatéřská studia na špičkové úrovni, jen je jich v poměru mnohem méně než těch průměrných, či podprůměrných. Nicméně je třeba to brát jako vývoj, tetování v českých zemích je ve své podstatě v plenkách. Tento pomalý vývoj bezesporu způsobilo nastolení komunistického režimu, kdy bylo tetování perzekuováno a jeho vývoj tak takřka zastaven. Jedinými jeho zastánci byli kriminální živlové, nebo vojáci. Tetování tak za dob komunismu nezískalo mezi širší populací příliš kladného hodnocení, a je možné, že mnoho lidí jím opovrhuje dodnes.

Tato polemika však nastoluje otázku, zda může tetování u jedince ovlivnit jeho šanci na úspěch na pracovním trhu. Člověk by řekl, že v současné době, kdy má tetování každý druhý by to neměl být problém. Ale je tomu opravdu tak? Pozice personalistů v mnohých organizacích

přeci zastávají lidé, kteří v období komunismu žili poměrnou část života, a tak je dost dobře možné, že v jejich očích tetování stále zastává post kriminálního nešvaru. Tato práce se tedy ve své empirické části bude zabývat zejména tím, zda s ohledem na historickou zkušenost z období komunismu stále existují v České republice předsudky před lidmi s tetováním, zejména pak na trhu práce.

1 Původ a význam pojmu tetování

Pokud bychom chtěli nalézt prapůvodní slovo označující činnost spojenou se zanášením pigmentu pod kůži, museli bychom nejspíše nalézt také dosud neobjevenou kolébku tetování samého. Nicméně výraz, který se pro tuto činnost užívá dnes, je tetování (v angličtině tattooing). Ten „se do světových jazyků dostal z Polynésie, kde jej James Cook slýchal a v roce 1769 i zapsal. Tahitský výraz *tatau* znamenal "označovat", spřízněné samojské *tautau* značilo „kreslit“ a i malajské *tatu*, výraz pro "ránu" nebylo významově ani etymologicky příliš vzdáleno“ (Rychlík, 2014, s. 18).

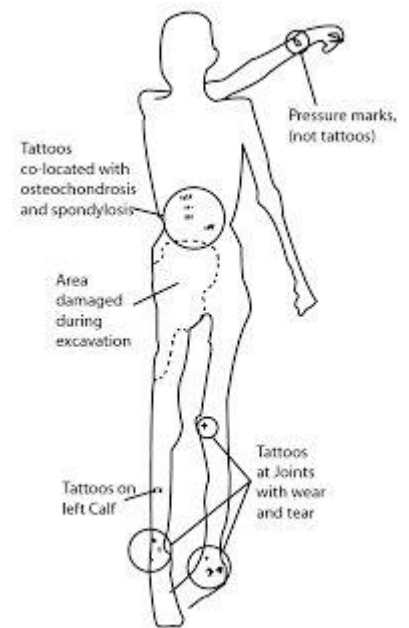
Pojem tetování, v různých, ovšem vždy podobných formách se tak po první zastávce Jamese Cooka na Tahiti začal objevovat ve všech rozšířených jazycích světa. Evropské národy však už před touto plavbou měly o tetování povědomí, což dokazují i jejich původní výrazy označující přenášení barviva pod kůži: „tetovaní lidé byli "Bemalte" nebo "Punktierte" v Německu, nebo "Pinctados" ve Španělsku, holandsky *prikschilderen*, *punctures*, *punctuation* (anglicky) *apod*“ (Schönfeld, 1960, cit. podle Spennemann, 2007, s. 133). Existují však i výjimky, tvořené kulturami, které si ponechaly výraziv vlastních. Vezměme si například publikaci *Tetování mezi Maory* od H. G. Robleyeho, který ještě v roce 1896 píše: „*Termín tattoo-tetování- není na Novém Zélandě znám, přestože se jinde používá; název pro ozdobné znaky na těle zde zní moko.*“ (Robley, 2008, s. 3). Mimo původní obyvatele Nového Zélandu užívají vlastní označení pro tetování například také Japonci, se svými výrazy *wabori* (japonské tetování), *jobori* (západní styl tetování), *horimono* (rozsáhlá barevná tetování) či *irezumi* (výraz pro menší lokální motivy černé barvy) (Rychlík, 2005, s. 151, 157).

Definování samotného výrazu tetování je z důvodu odlišného pojetí u různých kultur velmi vachrlaté. Avšak z pohledu západního kulturního rámce lze tetování definovat jako „*mechanické vpravování nerozpustných barviv do hlubších vrstev pokožky*“ (Gilbert, 2001, cit. podle Rychlík, 2014, s. 18). Použitá barva může být buďto tmavá či vícebarevná. Z pohledu zvláště afrických nativních národů je do pojmu tetování zařazena také skarifikace, což je záměrné vytváření ran na kůži, do kterých jsou pak vnášena různá barviva či dráždivé směsi, díky kterým se jizvy zvýrazní. (Rychlík, 2014, s. 18) Skarifikace byla užívána zvláště u afrických národů kde by kvůli příliš tmavému odstínu pleti nebylo klasické tetování viditelné.

2 Nejstarší nalezená tetování

Je jisté, že tetování prošlo od svých prvopočátků řadou změn – napříč kulturami se měnila jeho podoba, význam, funkce a také technika. Abychom se však mohli přesunout k samotnému vývoji tetování v dějinách, je třeba začít hledat nikoli v archaických textech, nýbrž v nejnovějších archeologických nálezech.

Vůbec nejdůležitější archeologický nález vztahující se k tetování je bezpochyby objev turistů Erika a Helmut Simonových, kteří v roce 1991 v Ötzalských Alpách (na pomezí hranic Rakouska s Itálií), objevili muže zamrzlého v ledovci. Subjekt nálezu, podle odhadů až 5300 let starý, dostal označení "Sněžný muž", nebo také "Ötzi", podle názvu údolí, ve kterém byl nalezen. (Bahn, 2008, s. 84–85) Bylo na něm patrných zhruba čtrnáct skupin znaků, které byly pod kůži vpraveny jejím propíchnutím či rozškrábnutím, a následným zanášením sazí z ohniště. Znaky, které měl ledový muž na sobě, měly pravděpodobně léčebný účel. Byly totiž umístěny v místech, kde muž trpěl artritidou (viz obr. 1), a nejspíše se tedy jednalo o tehdejší formu akupunktury. Tento "Sněžný muž" se tak stal vůbec nejstarším přímým důkazem o tetování. (Spindler, 1998, s. 158)

Obrázek 1 - Lokace tetování na Ötziho těle (Francis, 2009, [online])

Slovo přímým zde hraje podstatnou roli, neboť o některých nálezech, které by potencionálně mohly souviset s tatuáží, se stále polemizuje. Odborníci se přitom neprou pouze o spojitost mezi tetováním a zdobenými soškami nalezenými v Evropě (stáří nejstarší z nich, *Venuše z Hohle Fels*, je odhadováno na 35 000 let), jejichž zdobení nápadně připomíná tetování, nýbrž také například o dochované tělo chinchorrského muže. (Rychlík, 2014, s. 30, 36) Tetování tohoto muže pocházejícího zhruba z roku 6 000 př. n. l. však nelze považovat za přímý důkaz – není zde zcela patrné, zda byla tatuáž provedena úmyslně. Dotyčný muž se mohl ku příkladu zranit při holení nečistým břitkem, nebo mohl být už jako mrtvý pořezán či poškrábán někým jiným, a pigment se mu následně dostal do rány při pohřbu. Toto tvrzení podporuje i fakt, že kultura Chinchoro dodržovala zvyk mumifikace těl, při kterém byl na některá z nich „nanesen místní jíl a černý nebo červený pigment“ (Bahn, 2008, s. 167). Je tak docela možné, že se pigment dostal do rány čirou

náhodou. Za nejstarší přímý důkaz se tedy i přes různé hypotézy považuje sněžný muž z Ötztalských Alp, u kterého je záměr tetovat se zcela zřejmý.

Majitelkou tetování, jež bylo ještě před objevením "Sněžného muže" považováno za nejstarší (nález datován k roku 1891), je egyptská kněžka se jménem Imenet, která sloužila bohyni Hathor. Tělo této egyptské ženy bylo pokryto tetováním zvláště ve spodní části těla. U její rakve bylo nalezeno ještě jedno tělo ženy, též tetované, jejíž jméno je doposud bohužel neznámé. Těla byla nalezena v Dér el-Bahrí, v blízkosti hrobky Mentuhotepa II. Nebhepetra. Ten byl panovníkem 11. dynastie, a vládl v letech 2064–2013 př. n. l., takže obě tetovaná těla jsou přes čtyři tisíce let stará. (Rychlík, 2014, s. 36)

Těla těchto dvou žen však nejsou jedinými tetovanými mumiiemi z této oblasti. O 32 let později (1923) byl ve stejné části Egypta uskutečněn další významný nález přispívající do dějin tetování. Expedice pod vedením Herberta E. Winlocka našla další dvě tetované ženy, pocházející z doby jen o něco málo mladší. (Rychlík, 2014, s. 37) Všechna čtyři nalezená těla spojovalo kromě totožného pohlaví také umístění tatuáže na těle a podobný výběr motivu. Přestože všechna nalezená těla jsou něžného pohlaví, odborníci se shodují na tom, že tetování v Egyptě nebylo pouze privilegiem žen. Muži se nejspíše pouze tetovali v menší míře.

3 Funkce a smysl tetování

Důvodů proč se člověk nechává od nepaměti tetovat je nesmírné kvantum, pravděpodobně i více než samotných kultur pro které byla tatuáž v celé historii lidstva vlastní. Tyto důvody mohou být ovlivňovány buďto individuálním pohledem člověka na svět, nebo jeho kulturním rámcem. Nicméně některé funkce tetování se napříč různými kulturami prolínají, a tak jsou ve většině publikací zabývajících se tatuáží rozděleny do osmi kategorií na funkci – rituální, estetickou, magicko-náboženskou, léčebně-preventivní, komunikačně-identifikační, sociálně-skupinovou, statusovou, a funkci individualizační. Stejně dělení použil i Martin Rychlík ve svých knihách *Dějiny Tetování* (2014) a *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla* (2005).

3.1 Rituální funkce

Tatuáž z rituálních pohnutek je nejrozšířenější u nativních kultur, pro které je tetování či skarifikace jedním z aspektů rituálu přechodu mladého člověka do dospělosti. Tyto iniciační rituály se provádějí nejčastěji v období puberty. U dívek je tento přechod iniciován první menstruací, u chlapců pak většinou momentem, kdy jsou schopni bojovat či vykonají nějaký zásluhový čin (Rychlík, 2014, s. 24). Domnívám se, že tetování muselo mít pro jedince dané kultury nesmírný význam, neboť dávalo na srozuměnou okolí, že dotyčný člověk už více není dítětem. „*Tetování uprostřed krku u mužů kmene Ifugao, Filipíny. Znázorňovalo postup válečníka v jejich hierarchii*“ (Fiksa, 2009, s. 5).

Pokud jedinec při přechodovém rituálu nedokázal snést bolest způsobenou tetovacím nástrojem, nebyl způsobilý k tomu stát se v očích svých druhů dospělým. U dívek či chlapců nativních kultur byl nepřijatelný jakýkoli projev bolesti při samotném obřadu tetování, i přesto že musel být tento proces zvláště dříve nesmírně bolestivý. Pokud dívka při obřadu projevila „slabost“, nebyla způsobilá rodit děti a tím byla odvržena na okraj dané společnosti. U mladých mužů pak takovéto chování negativně ovlivnilo jejich budoucí status válečníka a mohli se stát terčem posměchu. (Watkins, 2011, s. 5)

Dle mého názoru lze rituální funkci tetování pozorovat i v dnešní době, kdy si řada jedinců nechává zhotovit tetování například při završení životní etapy, při narození potomstva a při jiných důležitých životních událostech. U skoro dospělých adolescentů je to často spojeno

s určitým způsobem vymezení se vůči svým rodičům. Prokázání právě toho že se mladý člověk stal dospělým, tudíž není třeba ho nadále považovat za dítě. Je pravděpodobné, že mnoho těchto lidí si rituální funkci svých tetování ani neuvědomují. Podvědomě tetováním překonávají životní změnu, jejíž pozitivní dopad po zbytek života připomíná právě vytetovaný motiv na těle.

3.2 Estetická funkce

U přírodních národů nebyla estetika nikdy jediným důvodem pro tetování, nýbrž se prolínala s jinými účely. Takovéto chování můžeme pozorovat až v současné době, kdy se mnoho lidí nechává tetovat pouze z důvodů zkrášlení sebe sama, aniž by pro ně vytetované vzory měly hlubšího významu. Umělec Kučín v knize *Tetování & Tetování* od Vladimíra Valenty zmiňuje: „*Já si myslím, že ta dnešní tetování o člověku moc nevypráví. Jsou to spíš designové věci*“ (Valenta, 2011, s. 252). Ovšem jak už jsem uvedl v podkapitole věnující se funkci rituální, důvody pro tetování jsou dnes značně individuální, a tak není možné aplikovat jednu určitou funkci plošně na celou společnost.

Martin Rychlík ve své knize *Dějiny tetování* (2014, s. 26) uvádí citaci dle R. Sanderse (1989) který tvrdí: „*ať už je účel tělesných zákroků jakýkoli (...), všechny typy modifikací mají společnou dekorativní funkci*“. Toto tvrzení není zcela pravdivé, u léčebných tetování jako měl například již zmíněný ledový muž Otzi, lze o dekorativnosti hovořit jen stěží. Pominemeli však funkci léčebnou, je tento výrok pravdivý. Ať už se člověk nechává tetovat za jakýmkoli jiným než léčebným účelem, je estetičnost tetovaného motivu vždy stěžejní a patří tedy i k základní funkci tetování.

3.3 Magicko-náboženská funkce

Pro nativní kultury má tetování také magický význam, který má funkci buďto preventivní, nebo ochranou. Samotné symboly tetované z magicko-náboženských pohnutek pak slouží k ochraně před nebezpečím, dodávají nositeli nadpřirozené schopnosti, či vyobrazují ochranné modly. (Rychlík, 2005, s. 47)

Původní etnika si tak často tetovala totemové symboly například zvířat, jak reálných, tak mýtických, neboť věřila, že člověk kdysi dokázal komunikovat se zvířaty a naopak, baže měl dokonce schopnost se v ně proměnit. Vytetovaný symbol měl pak nositeli propůjčovat vlastnosti tvora, jehož si nechal zvěčnit na svém těle. Například u šamanů severoamerických indiánských kmenů bylo obvyklé tetování symbolizující medvěda, orla, či velrybu. V těchto zvířatech totiž viděli posly nadpřirozených bytostí s magickou silou. (Watkins, 2011, s. 6)

I přes klesající religiozitu lidstva je tetování s náboženským kontextem stále aktuální. Řada náboženských sekt má svá specifická tetování které jsou pro její členy buďto povinná, nebo si je nechají zhotovit ze svého přesvědčení.

3.4 Léčebně-preventivní funkce

Léčebná funkce tatuáže je obecně považována za vůbec prvotní funkci, kterou tetování mělo. Účelem zanášení barviva pod kůži totiž nebyl nějaký motiv, ale akupunkturální účinky samotných vpichů používaného nástroje. Vypovídá o tom i již zmíněný nález Ůtziho v Rakouských Alpách, jehož vpichy jsou umístěny v přesných či jen málo odchýlených místech, která jsou dnes z hlediska akupunktury považována za nejvýznačnější. Barvivo se pak k vpichům přidávalo z víry mnohých preliterárních společností, které věřily právě v jeho léčivou sílu, nemaje potuchy o tom, že úleva od bolesti je způsobena vpichy samotnými. Popisovaná funkce byla také často úzce spjata s funkcí magickou, neboť měla i význam ochranný, respektive preventivní. Například domorodci na ostrově Borneo v jihovýchodní Asii věřili, že je tetování rukou ochrání od potencionálních chorob. (Rychlík, 2005, s. 49–51)

3.5 Komunikační a identifikační funkce

Své přesvědčení, pocity, postoje či názory řada lidí demonstruje světu právě prostřednictvím tetování. Může se jednat například o tetování podobizen významných osobností z řad politiků, myslitelů, hrdinů apod. Jedinec takovýmto tetováním dává okolí na srozuměnou, že ho s danou osobností pojí podobný pohled na svět.

K této funkci připadá také funkce identifikační, do které Martin Rychlík řadí stigmatizační tetování jako formu cejchu. Pro lepší představu lze uvést německé koncentrační

tábory za druhé světové války, kdy se vězňům tetovala identifikační čísla na ruce. (Rychlík, 2005, s. 51–54)

3.6 Sociálně-skupinová funkce

„Úprava zevnějšku je pro všechny primáty prostředkem k postupu na společenském žebříčku a součástí sociálního systému odměňování“ (Smithová, 2011, s. 37).

Tetováním ale může jedinec také vyjádřit svou náležitost k určité sociální skupině. V podstatě se tím zavazuje k celoživotní oddanosti této skupině, nebo si to alespoň v čase provádění tatuáže myslí. Příkladem může být japonský gang Jakuza, jehož členové mají vytetován stejný motiv (viz obr. 2).

Obrázek 2 - Tetování jako symbol japonského gangu Jakuza (Adelstein, 2014, [online])

3.7 Statutárně-hierarchická funkce

V učebnicích sociální psychologie se uvádí, že sociální status může být buďto získaný, připsaný, či vrozený. Tento status však z pouhého pohledu na člověka povětšinou rozeznat nelze, nejedná-li se o člověka tetovaného. V řadě preliterárních kultur bylo tetování znakem postavení daného jedince ve skupině. Například u novozélandských Maorů byla rozsáhlost tetování spojena se zkušenostmi v boji (status získaný) či urozeností (status vrozený).

3.8 Individualizační funkce

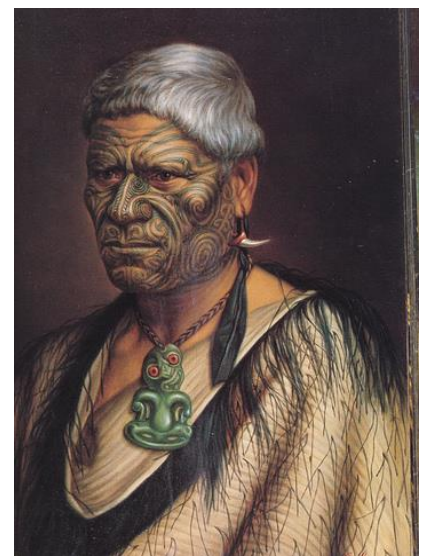
Velmi zřejmá funkce, která lze skloubit téměř se všemi již zmíněnými. Daný jedinec svým tetováním vyjadřuje své vlastní já, a takto se jím vymezuje vůči ostatním. *„Tělo jako nejosobnější prostor pro sebevyjádření poskytuje ideální místo pro vyjádření důležitého sdělení okolnímu světu“ (Soukup, aj., 2014, s. 199).* Zvláště oblíbenými se v posledních desetiletích staly citáty, kterými se jedinci snaží vyjádřit svou individualitu, respektive svůj názor.

4 Dějiny tatuáže z hlediska lokalit

Jak již bylo zmíněno, tetování bylo a je vlastní v podstatě všem etnikům planety. Tento fakt dokazuje i to, že tetování, potažmo body art, byl roku 1945 zařazen mezi 67 kulturních univerzálií – tedy mezi prvky společné pro všechny kultury (Rychlík, 2007, [online]). Bylo by neskutečně obtížné specifikovat rozdílnosti tatuáže všech těchto kultur, proto v následující kapitole popíši alespoň ty kultury, které se na vzhledu tetování současného podepsaly nejvíce.

4.1 Nový Zéland

V jazyce původních obyvatel, se Nový Zéland označoval jako *Aotaeora*, neboli země dlouhého šedého mraku. Maorský styl tetování je v Oceánii, potažmo i ve světě bezpochyby jeden z nejvíce známých, přestože nikdy nebyl ve větším měřítku přímo tetován, resp. zprofanisován v jiných oblastech nežli na Novém Zélandu. Nejspíše tomu tak bylo a je z toho důvodu, že maorské „moko“, neboli tetování převážně obličej (viz obr. 3), je příliš velkým zásahem do estetického vnímání sebe sama, a danému jedinci by se z pohledu jeho vlastního společenství vytratila vlastní anonymita. Mimo to je třeba také zmínit pravidlo původních obyvatel Nového Zélandu, že „moko“ může nosit pouze

Obrázek 3 - Maor s kompletním mokem (Rychlík, 2005, s. 31)

Maor sám, nikoli však cizinec. „*Souvisí to i s vlastnickými právy Maorů na jejich osobitý umělecký design, jenž je formou kulturního dědictví*“ (Kulhánková, 2010, s. 82). Je nanejvýš nešťastné, že rané dějiny Maorů nebyly nikdy písemně zaznamenány. Na rozdíl od původem křesťanských společností s chirografickou kulturou předávání znalostí, má totiž národ Maorů spíše kulturu mluvené slovesnosti, která se předává z generace na generaci.

První psaná zmínka o nich je až v deníku cestovatele Abela Tasmana, který v prosinci roku 1642 navštívil Nový Zéland. I přesto že se jeho výpravy účastnilo několik kreslířů, ani jeden z nich moko nezaznamenal. Věhlas moka v Evropě tak odstartoval až kapitán James Cook, když roku 1771 připlul z Nového Zélandu na palubě lodi Endeavour. (Robley, 2008, s. 1)

V dobách kapitána Cooka bylo tetování na Novém Zélandu v rozkvětu. Avšak jen málokterý evropský člověk (pokud k tomu získal příležitost) byl ochoten podstoupit velmi bolestivou proceduru maorské tatuáže, na jejíž následky se často i umíralo. Při procesu tvorby moka nesměl tetovaný projevit žádnou bolest, jinak by byl zostuzen. Maorské tetování totiž kromě vpichů jehel provázely také zářezy do kůže, ostrým dlátkem zvaným Uhi, které čítalo mnoho variant, avšak standardní šířka čepele byla kolem 6 milimetrů. Maorský tatér si nejdříve namočil dlátko do směsi barviva, poté přiložil jeho čepel na kůži tetovaného a jemným poklepáváním paličky na dlátko vytvářel zářezy. Barvení tedy probíhalo současně s prostoupením nástroje do kůže. Samotné barvivo Maoři nejčastěji získávali ze sazí spálené gumy kauri a dřeva kapara. Pálení těchto dvou surovin probíhalo jednou za dlouhý čas, a tak se stávalo, že směs modročerného pigmentu ze stejného kotle vydržela po několik generací. Zásadní zlom v maorském tetování nastal, když Evropané začali přivážet ocel. Dřevěné nástroje s čepelemi často tvořenými například ze žraločích zubů či velrybích kostí tak byly nahrazeny pevnou ocelí. Ocelové *Uhi* dovolilo Maorům vypracovávat jemnější detaily ornamentů, a také zmírnilo i tak nepředstavitelnou bolest tetovaného. (Robley, 2008, s. 42–48) Moko samotné by se spíše než ke klasickému „povrchovému“ tetování dalo přirovnat k řezbářství, neboť rány byly velmi hluboké a rozeznatelné už z dálky. Hluboké zářezy do kůže patrně způsobovaly i nefunkčnost některých mimických svalů. Jak uvádí Charles Darwin: „*Není pochyby, že nepříjemný výraz propůjčuje jejich obličejům prapodivný způsob, jakým se zde tetují. Složitě, ale souměrné kresby, pokrývající celý obličej, uvádějí nezkušené oko do rozpaků a matou je; kromě toho je pravděpodobné, že hlubokými řezy se naruší mimika povrchových svalů, a pak vypadá celý obličej nehybně a strnule*“ (Darwin, 1835, cit. podle Rychlík, 2005, s. 46).

Tetování Maorů bylo velmi složité, a stejně tak jeho význam. Není zcela jednoznačné, za jakým účelem se Maoři tetovali. Moko u nositele nepochybně zvyšovalo démoničnost, poskytovalo jeho nositeli kamufláž a také určitou dominanci, která působila jak na protivníky v boji, tak na ženy při námluvách. Členové kmenů uctívali (sic usekávali a nabodávali na kůl) hlavy svých soků, zatímco hlavy nepotetované s opovrhnutím zahodili, či do nich koplí. Moko však představovalo daleko více než znak dominance, v jeho křivkách byla (podobně jako v evropských rodových erbech) zaznamenána také rodová genealogie. Je zajímavé, že při obchodování s Evropany využívali Maoři svého moka jako podpisu. Na kupní smlouvu (byť nikdy předtím nadrželi v ruce pero) dokázali své moko překreslit s neobyčejnou přesností bez užití zrcadla. (Robley, 2008, s. 8–15)

Tradice Maorů v uchovávání hlav svých předků či nepřátel začala s příchodem Evropanů nepřírozně mutovat. Mnoho Evropanů si oblíbilo lovit Maory pro zisk jejich tetovaných hlav (momokai, viz obr 4) jako trofejí, nebo odkupovat hlavy od Maorů samých. Na Nový Zéland se v této době (kolem r. 1820) z Evropy dovážely zejména muškety a střelný prach. Tyto dvě komodity byly pak následně vyměňovány právě za tetované hlavy. Velmi bojovní Maori tak dostali do rukou zbraň, díky které se téměř vyhladili. Napadali sousední kmeny výhradně jen kvůli zisku tetovaných hlav, které by následně mohli měnit za pušky. Postupem času začalo moko v důsledku vraždění upadat. Přistěhování mnoha Evropanů na Nový Zéland a jejich křesťanský vliv pak zapříčinil, že se maorská společnost změnila, a moko vymizelo téměř úplně. (Rychlík, 2014, s. 156–160)

Obrázek 4 – Tetovaná hlava momokai
(Rychlík, 2005, s. 108)

V současné době se potomci Maorů na Novém Zélandu usilovně snaží o vzkříšení tradice tetování. Vzdávají hold a úctu svým předkům, tím že se nechávají ve velké míře tetovat původními vzory, kterých se však vlivem křesťanství mnoho nedochovalo. Čerpají převážně z ilustrací evropských badatelů a ze zachované lidové slovesnosti. Tím že se mladí Maori opět vracejí k tradici svých předků, zdůrazňují především náležitost ke své původní kultuře. (Ferguson, 1998, s. 14) Současné moko ovšem není přesnou imitací původního stylu, netvoří totiž trojrozměrný ani démonický dojem, což je dáno obměnou původních tetovacích nástrojů.

4.2 Marshallovy ostrovy

V severozápadním rovníkovém Pacifiku se nachází Marshallovy ostrovy, což je souhrnné označení pro 5 ostrovů (Jemo, Jabwat, Kili, Lib a Mejit) a 29 atolů (kolem dvanácti set ostrovů a ostrůvků), které se nachází v oblasti Pacifického oceánu asi 600 000 čtverečních mil rozlehlé. Většinu atolů tvoří ostrůvky menší než jeden čtvereční kilometr, a tak není divu, že tamní obyvatelé byli a jsou skvělými mořeplavci. Svůj život prožijí z poměrně velké části na kánoích, které využívají k meziostrovní dopravě. Život na moři a v jeho bezprostřední blízkosti hrál důležitou roli při utváření motivů tradičních pro tetování této kultury. Vždyť i

samotné označení pro tetování na Marshallových ostrovech v sobě neslo označení pro pruhovanou mořskou rybu, v jazyce původních obyvatel označovanou jako "eo". Tato ryba byla zřejmě prvotní inspirací pro tatuáž, neboť na sobě nese modré, přesně tvarované linie, které se často v tomto stylu tetování objevují. Obecně vzato každý mořský tvor, se kterým ostrované přišli do styku, byl následně užit jako vzor pro tatuáž. Motivy byly povětšinou piktogramy abstraktního charakteru, zobrazující právě mořské tvory, ale také například kánoe, přičemž samotný obrazec dokázal abstraktní formou zobrazit pohyb kánoe při plavbě. Na domorodcích se také nezdálo objevovat vzor připomínající rohože, takže řadě Evropanů se Marshallané na první pohled jeví jako rytíři v kroužkové zbroji. (Spennemann, 2007, s. 3–5, 25)

Muži z řad ostrovanů si nechávali tetovat především ruce, nohy, trup, záda a krk (viz obr. 5). Tetování obličeje pak bylo výsadou pouze náčelníků, kteří ho zdokonalovali po celý svůj život, čímž zvyšovali svou magickou sílu (*manu*). (Rychlík, 2005, s. 132–133) Tetování žen bylo oproti mužskému skoupé, a do značné míry uniformní. Ženy měly přesně vyhrazené oblasti těla, na které se tetování mohlo aplikovat. Mezi tyto oblasti spadala ramena, paže, nohy a prsty. Oproti mužskému bylo tetování žen bledší, a celkově méně výrazné. (Spennemann, 2007, s. 70)

Obrázek 5 - Marshallan s typickým tetováním hrudi (Spennemann, 2007)

Samotný proces tetování jedince byl velkou událostí, o čemž svědčí i to, že přípravy na tento akt povětšinou probíhaly i s týdenním předstihem. Do příprav bylo zahrnuto obětování jídla bohům, věštění, nebo vyhraničení a uzpůsobení speciálního domu určeného k tatuáži. Ta se prováděla podobně jako všude v Oceánii za pomoci dvou hlavních nástrojů, a to sice dlátka (*ngi*) a paličky (*jub*). Zuby dláta (až čtyři centimetry dlouhé) se vyráběly z ostnů mořského ježka. Pigment určený pro samotné tetování byl v původním jazyce domorodců označován jako *mamoj*, a skládal se z rozdrcených kokosových vláken smíchaných s vodou, nebo z vyrytých kořenů Pandánu. (Spennemann, 2007, s. 92–114)

Tetování na Marshallových ostrovech odráželo postavení jedince v jejich společenství. Ne každý si mohl tetování dovolit, a tak bylo propracované tetování znakem bohatství. Nuznější obyvatelé Marshallových ostrovů sice měli tetování také, ale ne v takové míře, a tak honosné

jako bohatší část jejich druhů. Chudší obyvatelstvo tak často tetovali jejich příbuzní, kteří měli v této činnosti pramalou praxi. Avšak ani u bohatých jedinců nebylo tetování propracované do takových detailů jako například u Maorů na Novém Zélandu. Se zmíněnou kulturou Maorů obyvatele Marshallových ostrovů pojí také to, že tetováním nabývali větší atraktivnosti pro své protějšky a působili démoničtěji na své nepřátele. Takovéto zkrášlení těla však nezbuzovalo respekt pouze u nepřátel, i druhové vlastního kmene si více cenili člověka, který prošel tímto bolestivým zákrokem, neboť prokázal svou odvalu a houževnatost. Současně tímto činem vyjádřil svou oddanost božským patronům tetování, Lewoji a Lanijovi. (Spennemann, 2007, s. 115–117) Ti přišli mezi obyvatele na Zemi s tímto poselstvím: „*Musíte mít tetování, jen tak se stanete krásnými a vaše kůže nebude stářím scvrklá a vrásčitá. Ryby v moři mají pruhy a linky, proto je mějte také. Všechno smrti pomine, jen tetování zůstane, přežije vás. Lidé po smrti všeho zanechají na zemi, všechny osobní věci, jen tetování si vezmou do hrobu*“ (Spennemann, 2007, s. 117). Lze tedy tvrdit, že tetování na Marshallových ostrovech mělo primárně náboženský kontext, který se ale vzájemně prolínal i s jinými funkcemi tatuáže.

Současné Marshallovy ostrovy jsou přímým důkazem, že takzvané „civilizování“ nativních společenství znamená potlačení a často i úplné vymýcení zvyků a tradic dané kultury. Ostatně jako téměř všude ve světě, západní vliv ovlivňuje hlavně mladou generaci, pro kterou znamenají tradiční hodnoty přežitek, a spíše inklinuje k přijímání čehokoli pocházejícího odjinud. Možnosti obživy jsou na ostrovech omezené, původní sběr kopry z kokosu se stává zbytečným a produkty přicházející ze Západu nedosažitelnými. Vysoké množství sebevražd zejména u mladých lidí poukazuje na to, že se život na Marshallových ostrovech prudce mění. „*Tetování možná ještě někdy bude hrát roli, podaří-li se najít obyvatelům Marshallových ostrovů dávno ztracenou tvář a hodnoty moderní křesťanské víry budou překonány*“ (Spennemann, 2007, s. 132).

4.3 Japonsko

Národ vyspělých estétů a na druhé straně národ zaostalé exotické země, národ pokorný a úslužný a na druhé straně národ agresorů vyžívající se v krutosti, národ ve světě bezpochyby nejvíce stigmatizovaný, přesto úplně jiný, to jsou Japonci. Nespoutané japonské umění, ve kterém se nerozlišuje nižší a vyšší úroveň kultury, ve velké míře ovlivňuje celý svět. „Žaponismus“ je jedním z nejvíce vyhledávaných směrů umění. (Matela, aj., 2015, s. 78–79)

Ani co se týče tatuáže, není tomu jinak, dnešní „populární“ motivy tetování vychází právě z Japonského *horimono* a *irezumi*. Lze tedy tvrdit, že Japonsko je zemí, která nejvíce ovlivnila podobu současného tetování.

Nejstarší archeologické nálezy v Japonsku, které by mohly mít spojitost s tatuáží, pochází z neolitického období od kultury *Džomón*. Z hlediska tatuáže jsou nejzajímavější hliněné sošky *dogú*, zdobené ornamenty nápadně připomínajícími motivy tetování. (Rychlík, 2005, s. 150)

V 7. a 8. století bylo Japonsko silně ovlivněno Čínou, o čemž svědčí i to, že se z tetování, které plnilo do té doby nejspíš funkci dekorativní a rituální, stal nástroj k označování trestanců. Dřívější tresty v podobě odřezávání ušních boltců či nosů, byly v období kolem 7. století nahrazeny tetováním. Provinilec, který si prošel tímto trestem, byl následně odvržen na okraj společnosti. Nejčastěji se jednalo právě o trestance ale také žebráky, kejklíře a prostitutky. Tetování, které stigmatizovalo člověka jednou lokální značkou, většinou černou, bylo v Japonsku nazýváno *irezumi*. (Rychlík, 2005, s. 151)

V 17. století se začal pohled na tetování v Japonsku měnit, do povědomí se dostávala jeho dekorativní funkce. Právě od kurtizán, které měly ve zvyku tetovat si jména svých nejlepších milenců, přebrala širší veřejnost tetování jako projev zamilovanosti. Partneři měli často vytetované tečky, jež představovaly tzv. žetony lásky. Avšak i přes tyto jemné náznaky chťiče společnosti po tatuáži, ji vláda nemilosrdně zakazovala a také trestala. Pro popularizaci tetování měly zásadní význam také dřevěné desky *ukiyo-e*, na které řezbáři vyrývali kromě barevných obrazců také vzory tetování. Právě spojení s tímto řemeslem dodalo tetování na důvěryhodnosti. (Arp, 2012, s. 7–8)

Zásadní zlom nastal po vydání publikace *Suikoden* (příběhy jezerního břehu) zhruba v polovině 18. století. Původně čínský román popisující příběhy skupiny zbojníků, se v tomto období stal v Japonsku senzací. Vydával se v mnoha rozdílných podobách, přičemž některé z nich doplňovaly právě dřevoryty *ukiyo-e*. Hrdinové z povídky byli tetováni vzory podobnými těm, které se užívají dodnes. Románem se inspirovali zejména skupiny takzvaných hasičů z *Edo* (dnešní Tokio). Tyto skupiny hasičského sboru sestavila japonská vláda z pouličních násilníků a nezaměstnaných lidí. Ti se po vzoru zbojníků z již zmíněného románu začali hojně tetovat, zřejmě jako projev odbojnosti. Každá z požárních skupin si zvolila svůj specifický symbol, sestávající zejména z vodních motivů. Postupně se od této skupiny hasičů inspirovali i ostatní

Japonci. Tento román tak byl základem pro veškeré moderní tetování, nejen japonské. (Ferguson, 1998, s. 30)

Postupem času tak stigmatizující lokální černé motivy nahrazovaly rozsáhlé, složité a krásně barevné vzory zvané *horimono*, které se tetují dodnes. Zákaz tetování, který byl jen na pár let zrušen, se roku 1872 opět dostal do svého původního stavu. Způsobilo to otevření Japonska směrem k Západu. Japonská vláda se obávala, aby na euro-americkou společnost nepůsobila jako primitivní národ. Tatěři mohli v této době paradoxně tetovat pouze cizince, nikoli své krajany. Touto skutečností však japonské *horimono* získalo na popularitě ve světě, neboť mezi nejčastějšími klienty japonských tatérů byli zcestovalí námořníci. Ti šířili zvěst o kvalitě japonského tetování ve světě, čímž jeho popularita rapidně rostla napříč všemi společenskými třídami. Japonskému tetování tak podlehli mnozí z evropských hodnostářů, jako byli například britský král Jiří V., ruský car Mikuláš II. a další. (Rychlík, 2005, s. 153–156)

Motivy tradičního japonského tetování nejsou bez významu, vycházejí z japonských dějin a mytologie. Jedná se zejména o symboly draků, okrasných kaprů a jiných přírodních motivů. Tyto znaky není možné tetovat nahodile, mají totiž svá specifická umístění, a většinou pokrývají celé plochy těla. To znamená, že lokální tetování na jednom místě zad je takřka nemožné spatřit, jedinec má pokrytá vždy záda celá. Barvy užívané v japonském *horimono* sestávají zejména z černých, červených a žlutých odstínů, ale typicky se některé oblasti motivu nechávají bez výplně, čímž vytváří dojem užití barvy

Obrázek 6 - Tradiční japonské horimono (práce tatéra Horitošiho I.) (Rychlík, 2014)

pleťové. Barvy jsou míchány z přírodních surovin, jako je například kurkuma, šafrán, purpur, indigo, smůla, sezamový olej, uhlí, saze, křída, ořechy, kůra a další. (Rychlík, 2005, s. 154)

Co se týče postupu, je japonský tradiční způsob tatuáže velmi nakloněn ke komunikaci se zákazníkem. Samotné konzultování motivu trvá mnohdy i několik hodin, přičemž mistr pečlivě dbá na zaznamenání každého aspektu z klientových požadavků. K samotnému rituálu

neodmyslitelně patří příjemná konverzace, pití čaje a požívání lehkých pokrmů, což navozuje příjemnou atmosféru. Po ujasnění si motivu následuje *sudžibori*, neboli náčrt, který je následně jemně před-tetován, a dále vystínován (*bokaši*). Samotné vybarvení obrysu (*šu*) je i přes ohromnou rychlost s jakou japonští tatéři pracují, často uskutečněno až následující den. Nástroje užívané v tradičním kontextu japonského tetování jsou ocelové jehly (*hari*) v úchytech z bambusového dřeva. Zkušený tatér má takovýchto nástrojů několik, v různých velikostech podle potřeby motivu. (Rychlík, 2005, s. 155–156)

Japonské tetování je v současné době jednou z hlavních inspirací tatérů po celém světě. V samotném Japonsku přesto zůstává pohled na tetování pokřiven historickou zkušeností, kdy byli tetováním označováni zločinci, čemuž nepřidává ani současná zločinecká organizace *Jakuza*, jejíž kořeny sahají až do středověku. „*Jakuza tetováním vyjadřuje své ideály. Protože je bolestivá, je důkazem odvahy; protože je stálá, je průkazem doživotní loajality ke skupině; a protože bývala ilegální, učinila navždy z člověka psance...*“ (Gilbert, 2001, cit. podle Rychlík, 2005, s. 158).

5 Vývoj tetování v Evropě

Na starém kontinentu má tatuáž pochopitelně také své dějiny, což dokazuje již zmíněný nález zmrzlého muže v Rakouských Alpách z roku 1991. Kromě tohoto objevu se však v Evropě našly i mnohé spisy, jež dokládají existenci tatuáže například v období antiky a středověku.

5.1 Antika

V období antiky bylo vydáno poměrně mnoho publikací, jež alespoň okrajově popisují tehdejší fenomén zdobení těla. Například Hérodotos z Halikarnássu (484–425 př. n. l.) zmiňuje v této souvislosti národ Thráků, jehož členové žili na území dnešního Bulharska a Makedonie. Tatuáž pro ně byla znakem urozenosti – netetovaný člen tohoto národa tedy zákonitě musel být nízkého původu. Souvislost Thráků s tatuáží deklarují také nalezené řecké vázy původem z Athén, na nichž jsou vyobrazeny Thrácké ženy s tetovaným motivem vysoké zvěře. V raném Řecku plnilo tetování patrně obdobnou funkci jako u Thráků. Značily se zejména vážené osoby, u kterých bylo tetování považováno za znak prestiže. To se postupem času změnilo (patrně vlivem častějšího styku s barbarskými kmeny), a tetování v očích tehdejších Řeků, podobně jako u Římanů, kleslo na atribut zločinců a otroků. (Rychlík, 2005, s. 203) Obecně lze na tetování v období antiky nazírat ze dvou úhlů pohledu – a to sice z pohledu „civilizovaných“ regionů (myšleno zejména Řecko a Řím), a z pohledu „barbarských“ regionů. Jak již bylo zmíněno, Řekové a Římané považovali tetování za znak spodiny. V těchto kulturách bylo tatuáže užíváno zejména jako formy trestu, respektive nástroje ke stigmatizaci otroků a vězňů (výjimku tvořili tetovaní římsí legionáři sloužící na hranicích Říše).

Mezi nejznámější tetované „barbarské“ (Keltské) kmeny patřili zejména Dákové, Skytové a Britanové (Piktové). Například u Britanů – původních obyvatelů území dnešního Skotska, bylo obvyklé rozsáhlé tetování se zvířecími motivy, jehož primárním účelem bylo nahnat strach nepřátelům. Podle zápisků Julia Ceasara si Britanové na svá těla malovali modrou barvou motivy, jež je činily děsivějšími v bitvě. (Clinton, 1989, s. 13) Většina keltských vzorů, které jsou užívány dnes vychází ze stylu „proplétání uzlů“. Tento styl zdobení užívali mniši k ilustraci Evangeliáře z Kellsu. (Ferguson, 1998, s. 50)

5.2 Křesťané a tetování

Byť je tetování dle výkladu bible převážně tabuizováno, byli to právě první křesťané, kteří tatuáž hojně využívali k vyjádření své sounáležitosti, a také oddanosti Bohu. Nejčastěji si vpichovali křížky, Ježíšův akronym, jehňata, ryby, křesťanské nápisy aj. (Rychlík, 2005, s. 208) I přes pozdější zákazy tetování se křesťané takto nejspíše značili nadále, neboť jejich tetování bylo, na rozdíl od stigmatizačních značek otroků, projevem úcty k Bohu – tudíž pro ně zákazy neplatily.

Křesťané od svých počátků považovali tetování (myšleno jiné než s křesťanskou symbolikou) za vrtoch služebníků Satana. Stále tedy převládal pohled na tatuáž jako na nástroj trestu pro zločinné živly. Constantinus I. Veliký (274–337) však zmírnil dopad trestaneckého tetování, když roku 316 zakázal tetovat trestance na obličej. Takto bylo na tetování v křesťanské Evropě nahlíženo několik set let, až do roku 787, kdy papež Hadrián I. na koncilu v Celchyth (Chelsea) označil tetování za pohanský zvyk a zakázal jej úplně. Jistý zlom nastal až v 11. a 12. století, kdy se rozmáhaly svaté poutě do Jeruzaléma. Poutníci si chtěli vzpomínku na svou cestu do Svaté země uchovat, a tak se často vraceli domů s křesťanskými symboly na svých tělech. Za zmínku stojí také křížácké výpravy – zúčastnění křížáci si nechávali tetovat kříže, které jim měly zajistit ochranu. Pokud však ochranná funkce selhala, zajistil jim vytetovaný symbol na těle alespoň řádný křesťanský pohřeb. Jeruzalém byl této doby nejspíše jediným místem Evropy, kde se tradice tetování udržovala. Poutníci ale i monarchové si jeruzalémské tetování nechali zhotovovat. (Rychlík, 2005, s. 209–210)

V Jeruzalémě byl proces tetování následující – zákazník si vybral z dřevěných šablon motiv pro něj nejvíce vyhovující, načež byla zvolená dřevěná šablona vyplněna prachem z dřevěného uhlí a obtisknuta tetovanému na kůži. Poté bylo užito tyčky s dvojitou jehlou, která byla při procesu vpichování do kůže máčena ve směsi z inkoustu a kravské žluči. (Rychlík, 2014, s. 58) O tom že tento proces zůstal zachován, svědčí i zajímavý objev Johna Carswella, kterému se roku 1956 podařilo seznámit s jeruzalémským tatérem Jákobem Razuukem. Jákob vědci vysvětlil, že řemeslo tetování se v jeho rodině dědí z pokolení na pokolení už po sedmnáctou generaci. Dotyčný ochotně předvedl své nástroje, ale také původní dřevěné vzorkovníky pocházející ze 17. století. (Rychlík, 2005, s. 210)

5.3 Jak tetování připlulo do Evropy

Fenomén tetování se do Evropy navrátil koncem 18. století, kdy se rozmáhaly námořnické výpravy. Právě členové posádek lodí se na svých cestách podvolili tetovacím nástrojům domorodců například z Asie či Polynésie, a po návratu do své rodné krajiny nechávali svá tetování na obdiv. Tetování se tak v Evropě stalo jakýmsi znakem „zasloužilého mořského vlka“. Avšak mnozí z méně zcestovalých námořníků se chtěli těmto mořským veteránům vyrovnat, a tak se začalo domorodé tetování falsifikovat. V Evropě tak znovu vzkvétalo řemeslo tatuáže. Častější byly také návštěvy domorodých obyvatel z jiných částí světa do Evropy, přičemž někteří z nich se díky svému zdobení těla stali cirkusovou senzací. V průběhu 19. století se z tatérství stala profese, ovšem stále omezená pouze na okolí přístavů. Vznikaly první tetovací salony, a pohled na tetování ze strany evropské společnosti se začal razantně měnit. Z některých přístavních tatérů se stali opravdoví mistři svého řemesla, kteří chtěli svůj um předvést také zámožnějším vnitrozemským obyvatelům Evropy. Tímto činem se tak tetování pomalu dostávalo mezi průměrné obyvatelstvo, nejčastěji však stále mezi nižší vrstvu (prostitutky, barové povaleče ale i vojáky). Postupem času se z původně undergroundového manýru, jakým tatuáž byla, stala módní záležitost, která vstoupila do vod mainstreamu. Tetovaly se všechny společenské třídy, od prostitutek až po aristokraty. V druhé polovině 19. století už bylo podle kunsthistorika Jana Baleky potetováno až 20 % evropské populace! Ještě většího rozšíření se tetování dočkalo patnáct let po vynálezu vyšívacího elektrického pera z roku 1875, jehož autorem byl proslulý Thomas Alva Edison. Roku 1890 totiž majitel newyorského tetovacího salonu Samuel O'Reilly představil první tetovací strojek, jenž je založen na principu právě zmíněného vynálezu elektrického pera. Tetování se tak stalo daleko rozšířenější, rychlejší, levnější a méně bolestivé. (Rychlík, 2005, s. 214–219)

5.4 Vliv nacistického Německa

V meziválečném období se evropský pohled na tetování, jako ostatně na všechno pocházející odjinud, začal radikálně měnit. Roku 1933 se německým říšským kancléřem stává Adolf Hitler, který s okamžitou platností zakazuje provoz tetovacích salonů. Výjimku z tohoto pravidla tvořil tetovací salon v Hamburku, jehož služby mohli využívat pouze cizinci, v žádném

případě však člověk árijského původu, jehož pokožka musela zůstat „neposkvrněná“. Tetování bylo nacisty využíváno pouze ke stigmatizování, respektive identifikaci vězňů v koncentračních táborech (viz obr. 7). Kromě znaků si nacisté od starého Říma převzali i tuto ne příliš humánní funkci tetování. Sadistickou úchylkou byla známa manželka velitele koncentračního tábora Buchenwald Ilsa Kochová (1906–1967), která si z tetovaných kůží vězňů vyrobila například stínítko na lampu, či si lidskou kůží potahovala desky sešitů. (Rychlík, 2005, s. 223, 224)

Obrázek 7 - Tetování k identifikaci Židů v koncentračním táboře Auschwitz (Cotlar, 2014, [online])

Po válce se lidé chtěli co možná nejvíce vzdálit hrůzným událostem z uplynulých let, a tak je samozřejmé, že cokoli, co toto období připomínalo (jako například tetování), jim bylo nemilé. V zemích východního bloku bylo tetování jako „buržoazní nešvar“ zakázáno úplně – přesto například Josef V. Stalin měl na prsou vytetovanou lebku. Tabuizace ve východním bloku dodala tetování punc zakázaného ovoce. Objevovali se ilegální tatěři, jejichž um byl ale ve většině případů značně amatérský. To způsobilo, že tetování bylo často provázáno s přenosem různých chorob. V tomto poválečném období bylo tetování v Evropě vnímáno převážně jako nešvar vězňů, ale i vojáků, kteří si nechávali tetovat nacionalistické symboly. (Rychlík, 2005, s. 225–226)

5.5 Historie tetování v České republice

Ranné záznamy o tetování na českém území chybí, ale lze se domnívat, že vývoj tohoto fenoménu u nás byl podobný jako všude v Evropě. Námořníkům jsme však na rozdíl od některých jiných evropských zemí nikdy moc neměli, a tak byli během komunismu tetování především trestanci a vojáci (Brož, aj., 2011, s. 20). Tetování tak za dob socialismu bylo doménou zejména vězňů. Jak tvrdí klinický psycholog Jan Kulhánek, z tohoto období také pochází předsudek starších lidí vůči tetování. „*Generace dospělých, kteří převážnou část života prožili v totalitě, mívají vůči tetování předsudek, že jde o projev něčeho extrémního, spojeného s životem mimo běžnou společnost. Takové názory často slyším od rodičů svých dospívajících pacientů.*“ (Kulhánek, 2015, [online]). Vnímání tetování v období socialismu je výstižně popsáno také v sebraných spisech Bohumila Hrabala (1914–1997), který napsal: „*Myslím si, že dnešní*

tetování a potřeba být tetován jednak souvisí se společenskou deviací, protože neviděl jsem rozumného člověka a inteligenta, že by byl tetován.“ (Hrabal, 1996, s. 209). Po roce 1989 se však pohled na tetování v tuzemsku změnil, vězeňští tatěři se stávají profesionály na svobodě. Kromě nacionalistických symbolů se začaly rozmáhat také americké vzory. „*Nikoho by v roce 1989 nenapadlo, že si nechá vytetovat srp a kladivo, nebo snad veselého vlka Barnabáše ze seriálu Jen počkej, zajíci*“ (Valenta, 2011, s. 30). Prvním oficiálně otevřeným tetovacím studiem v ČSFR bylo Pražské studio UZI v roce 1992. Kvalitními pracemi profesionálních tatérů se pohled širší společnosti na tetování začal postupně měnit k lepšímu.

6 Současné tetování

„Nejoriginálnějším motivem je čistá kůže bez inkoustu, žertují tatěři o současných kérékách a snaze být originální a jiný“ (518, aj., 2011, s. 17).

Tetování je dnes čím dál více rozšířenější a prolíná se všemi společenskými i věkovými vrstvami – od řemeslníků po lékaře. Napomáhají tomu zejména masmédiá a tetované celebrity, které představují pro mnohé lidi vzory, ale také značně individualistická doba. Zatímco dřívější funkce tetování odkazovali především k funkcím společenským a užitným, v současné době jsou stále důležitější funkce estetické a individualizační. Člověk si dnes může nechat vytetovat v podstatě jakýkoli vzor, který mu přijde na mysl. Nejvíce užívaným nástrojem je samozřejmě tetovací strojek, nicméně mnoho tatérů zejména v kolonizovaných zemích se vrací k původním nástrojům svých předků.

6.1 Zajímavosti ze světa současného tetování

6.1.1 Tělesný hacktivismus

Tělesné modifikace a kyberpunk propojuje francouzský umělec Lukas Zpira narozený roku 1966. *„Spojení „kyberpunk“ v sobě staví pevný systém technologicky pokročilé společnosti do kontrastu se svobodou jednotlivce. Situaci trefně vykresluje slovní spojení „high tech – low life“ (vyspělá technologie – mrzký život). Představuje vizi světa, kde technologický pokrok dalece předběhl „lidskou“ úroveň společnosti, které má sloužit, a ta se tak stala otrokem vlastního služebníka“.* (Dreadlocks, 2016, [online]) Kyberpunk lze tedy ve zkratce popsat jako přenesení našeho vědomí do virtuální roviny, ve které následně žijeme více nežli v té reálné.

Ve Zpirově teorii v podstatě můžeme tělo označit jako hardware, a vitální pochod jako software, přičemž obě tyto složky lze upgradovat či modifikovat. Manifest Lukase Zpiry ve své podstatě tvrdí, že technologické úpravy lidského těla jsou cestou k dalšímu evolučnímu stupni vývoje člověka. Softwarové úpravy lze dosáhnout například prostřednictvím drog či medicínských postupů. Hardwarovou modifikaci lze provést například implantováním čipů, či tetováním QR kódů na svou kůži. Obsah těchto QR kódů lze libovolně a kdykoli měnit prostřednictvím webu opentattoo.cz. (Soukup, aj., 2014, s. 162–179)

6.1.2 Kůže jako reklamní plocha

Je zajímavé, co jsou někteří lidé ochotni udělat pro peníze. Karolyne Smith si v roce 2003 jako první žena na planetě nechala na své tělo zvětšit reklamu. Stalo se tak poté, co na eBayi nabídla své čelo coby reklamní plochu v aukci. Prostor na Karolaynině čele si nakonec koupila jedna americká společnost za 10 000 dolarů, a nechala na něj permanentně zvětšit své webové stránky (Fiksa, 2009, s. 54)

6.1.3 Pohádkový pomeranč

Od roku 2006 tetovací studio Inkoust tattoo každoročně pořádá benefiční večer s názvem pohádkový pomeranč. Zkušení tatěři, ale i děti, tetují na pomerančovou kůru motivy z dětských pohádek. Potetované pomeranče se následně během benefičního večera draží. Příspěvky z akce mohou pomoci například dětem s vážnými popáleninami, dětem se zrakovým postižením a dětem v kojeneckém ústavu, nebo dětském domově. (Pohádkový pomeranč, 2016, [online]) Tato akce kromě záslužné činnosti dětem, také pomáhá vylepšit sociální renomé tatérům v České republice, vůči kterým mají někteří lidé stále předsudky.

6.1.4 Tattoo Conventions

Termín „tattoo Conventions“ značí dost možná největší setkání subkultury *tattoo* na světě. Tuto akci navštěvují umělci i potenciální klienti ze všech koutů planety. V podstatě je to jakýsi veletrh tetovacích salonů, který vrcholí „contestem“, neboli soutěží o nejlepší tetování provedené přímo v průběhu akce. Soutěží se v různých kategoriích podle stylu tetování. Nejvíce konvencí se pořádá v USA a Německu, ale ani v Česku nejsou tyto akce výjimkou. (Fiksa, 2011, s. 68–71)

7 Empirická část

7.1 Charakteristika a cíle výzkumu

Jak je zřejmé z teoretické části bakalářské práce, tetování ve svých dějinách v různých společnostech plnilo různé účely, často však převládaly účely stigmatizační, díky čemuž si tetování vysloužilo mnohých negativních konotací. Největší stín na tetování v České republice vrhlo období komunismu, kdy bylo tetování díky jeho perzekuování symbolem kriminálních živlů. Šance k obrození a znovu rozvíjení tohoto řemesla přišlo až s otevřením hranic po 41 letech (1948–1989). Komunistický režim sice skončil, avšak propojení mezi protizákonnými aktivitami a tatuáží v myslích některých lidí bezpochyby stále zůstalo. Jak je tomu dnes? **Dívá se česká společnost na lidi s tetováním s předsudky?** Na tuto a jiné otázky přináší odpovědi následující výzkum.

7.2 Metoda sběru dat

Pro získání potřebných informací pro empirickou část této práce byla využita explorativní metoda sběru dat, a to konkrétně metoda dotazování. Jako nástroj byl použit dotazník vlastní konstrukce, který P. Gavora (2000, s. 99) definuje jako: „*způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí*“. Tuto metodu jsem zvolil, jelikož skýtá možnost elektronického šíření, díky čemuž lze oslovit velké množství respondentů v krátkém časovém úseku. Výzkum následně dokresluje kvalitativní sonda, respektive jeden hloubkový rozhovor s vybraným personalistou.

Dotazník byl zcela anonymní a přístupný takřka všem lidem bez omezení, s výjimkou mladistvých do osmnácti let. Otevírala jej úvodní sekce, kterou následovala jedna ze dvou verzí sekce č. 2 (tzn. buďto sekce č. 2a nebo sekce č. 2b). Druhá sekce byla vybrána na základě odpovědi respondenta u poslední otázky v sekci úvodní.

Úvodní sekce dotazníku skýtala 5 uzavřených otázek, které zjišťovaly faktografické údaje jako například pohlaví, věkovou kategorii, nebo zda jsou občany České republiky. Poslední otázka v této sekci dělila respondenty na dvě skupiny, podle toho, zda mají či nemají tetování. Pokud daný respondent neměl tetování, postupoval do sekce 2a. V této sekci se nacházelo 7 uzavřených otázek, 1 polouzavřená, a 1 otevřená. Sekce 2b sestávala ze 4 uzavřených otázek.

7.3 Výzkumný soubor

Dotazník se zaměřoval na respondenty s českým občanstvím, kteří dovršili alespoň věku osmnácti let, bez ohledu na to, zda nějaké tetování mají, nemají, či plánují.

7.4 Proces sběru dat

Dotazník byl zkonstruován v internetové aplikaci na serveru google.forms.com. K šíření bylo užito metody tzv. sněhové koule – nejdříve byl tedy dotazník sdílen s několika respondenty, kteří ho následně rozšířili mezi své známé a požádali je o další šíření. Abych předešel syndromu informační bubliny, kterou metoda sněhové koule bohužel často přináší, snažil jsem se dotazník rozšířit také za pomoci diskuzních fór či sociálních sítí mezi nejrozličnější sociodemografické skupiny.

Dotazník byl k vyplnění přístupný 5 dnů, konkrétně v rozmezí od 2. – 7. 3. 2017, a dohromady jej vyplnilo 731 respondentů, z čehož však bylo kvůli jinému nežli českému občanství 22 respondentů vyřazeno. Konečný počet zodpovězených dotazníků po zmíněném odečtení tak k 7. 3. 2017 činil 709.

První dny po zveřejnění počet vyplnění masově narůstal, ovšem respondenti z většinové části dosáhli plnoletosti až po roce 1989. Abych vyrovnal četnost zástupců starší generace, šířil jsem dotazník také na serverech a diskuzních fórech zaměřujících se právě na starší věkovou skupinu potřebnou pro můj výzkum. I přes tuto snahu však v konečné fázi skupina, která dosáhla plnoletosti před rokem 1989 tvoří pouze 12 % z celkového vzorku.

7.5 Stanovení hypotéz

Na počátku výzkumného šetření jsem si stanovil následující hypotézy, které se mi na základě výsledků podařilo buďto potvrdit nebo vyvrátit.

H1: Respondenti s tetováním na viditelném místě (nebo skrytém a viditelném místě současně) zažívají problémy na pracovišti kvůli svému tetování častěji nežli respondenti s tetováním na skrytém místě.

Zdůvodnění: Myslím si, že tetování na viditelném místě je oproti skrytému tetování více provokativní pro lidi, kteří jím opovrhují.

H2: U respondentů s nižším stupněm vzdělání (základní či středoškolské vzdělání bez maturity) se tetování vyskytuje častěji nežli u respondentů se středoškolským, či vysokoškolským vzděláním.

Zdůvodnění: Vycházím ze své zkušenosti, kdy většina lidí s tetováním v mém okolí má nižší stupeň vzdělání.

H3: Respondentům, kteří dovršili plnoletosti v období komunistického režimu by spíše vadilo, kdyby jim poskytoval nějakou službu člověk s tetováním než těm respondentům, kteří dovršili plnoletosti po převratu.

Zdůvodnění: U této hypotézy počítám s tím, že lidé, kteří prožili poměrnou část života v komunismu jsou více zatíženi předsudky vůči lidem s tetováním, neboť bylo v tomto období tetování perzekuováno. Bude jim tedy i více vadit, pokud jim bude poskytovat službu člověk s tetováním, nežli by to vadilo lidem, kteří dosáhli plnoletosti po převratu.

H4: Respondenti, kteří dovršili plnoletosti v období komunistického režimu jsou více zatíženi předsudky vůči lidem s tetováním nežli respondenti, kteří dosáhli plnoletosti po převratu

Zdůvodnění: U této hypotézy počítám s tím, že lidé, kteří prožili poměrnou část života v komunismu si nesou z tohoto období více předsudků vůči tetovaným lidem nežli lidé, kteří dosáhli plnoletosti až po převratu.

H5: Ženy, které mají tetování zažívají více problémů na pracovišti nežli muži s tetováním.

Zdůvodnění: Domnívám se, že někteří lidé považují tetování za něco agresivního, a proto jim spíše bude vadit ve spojení s ženami.

7.6 Interpretace zjištěných dat

V následující podkapitole jsou vyhodnocena a interpretována zjištěná data, která byla získána pomocí dotazníkového šetření.

Otázka č. 1 – Vaše pohlaví?

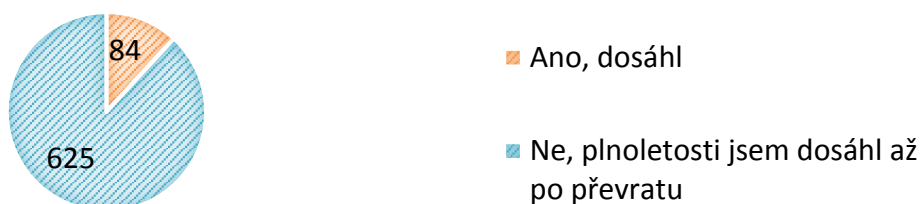
Graf 1 – Pohlaví respondentů

Jak je patrné z grafu, dotazníkového šetření se z celkového počtu 709 respondentů zúčastnilo 522 žen (74%) a 187 mužů (26%). Podle serveru netmonitor.cz (2015, [online]) je však na internetu více mužů (51 %) než žen (49 %), což si ve srovnání s tímto grafem odporuje. Možným vysvětlením je, že ženy jsou obecně více solidárnější nežli muži, a tak spíše pomohou, když na sociálních sítích vidí žádost o vyplnění dotazníku.

Otázka č. 2 – Dosáhl jste plnoletosti před rokem 1989?

Graf 21 – Věková skupina respondentů

Výzkumu se zúčastnilo 625 respondentů s věkem 45 a méně (88 %), a 84 respondentů s věkem nad 46 let (12 %). Předpokládám, že tuto nevyváženost způsobilo šíření dotazníku přes sociální síť, kde se vyskytují převážně lidé z mladší věkové skupiny.

Otázka č. 3 - Nejvyšší dosažené vzdělání?

Graf 22 – Dosažené vzdělání respondentů

Otázka č. 3 zjišťovala, jaké je nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Na jejím základě byla následně přijata či vyvrácena hypotéza zabývající se tím, zda existuje spojitost mezi vzděláním a tím, jestli má či nemá člověk tetování. Jak je z grafu zřejmé, nejpočetnější skupinu tvořili středoškolsky vzdělaní lidé s maturitou (58 %). Druhou nejpočetnější skupinou pak byli respondenti se střední školou s výučním listem (20 %). Dále následovali vysokoškolsky vzdělaní respondenti (16 %), a respondenti se základním vzděláním (6 %)

Otázka č. 4 - Jste v současné době občanem České republiky?

Graf 23 – Občanství respondentů

Výzkum byl zaměřen pouze na občany České republiky, tato otázka byla tedy vyřazovací. Celkem bylo odstraněno 22 dotazníků (3 %) od respondentů, kteří uvedli, že nejsou občany České Republiky. Těchto 22 dotazníků nebylo použito, graf je vyobrazen pouze pro názornost.

Otázka č. 5 – Máte tetování?

Graf 31 – Četnost respondentů s tetováním a bez tetování

Touto otázkou jsem chtěl rozřadit respondenty na ty, kteří nemají tetování, a na ty kteří tetování mají. Podle výběru je pak dotazník odkázal buďto do sekce 2a nebo 2b. Respondentů s tetováním bylo více, celkem 453 (64 %), zatímco respondentů bez tetování 256 (36 %). Nevyváženost zřejmě způsobilo sdílení dotazníku na facebookové skupině určené ke sdružování lidí s tetováním, kde dotazník vzbudil velký zájem.

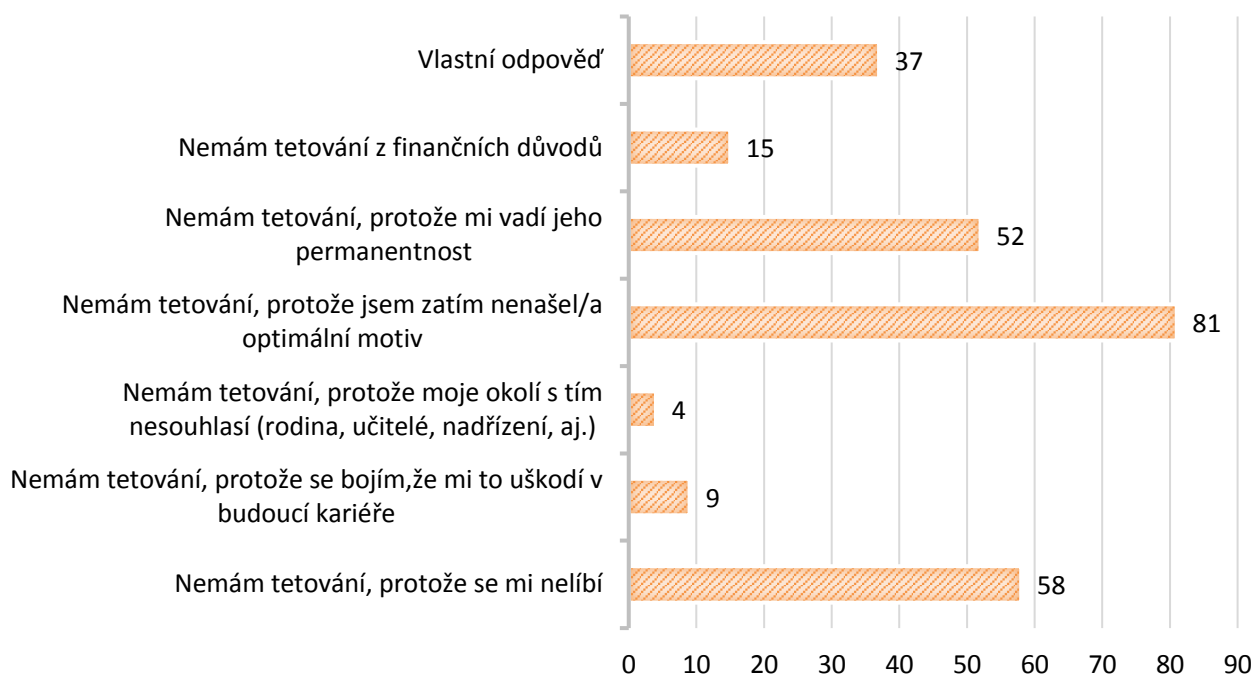

7.6.1 Sekce 2a

Tato sekce byla určena pouze respondentům bez tetování. Celkem mělo k této sekci přístup 256 respondentů, tedy 36 % z celkového počtu všech dotázaných.

Otázka č. 1a – Jaký je nejpravděpodobnější důvod toho, že nemáte tetování?

Graf 32 – Důvody proč respondenti nemají tetování

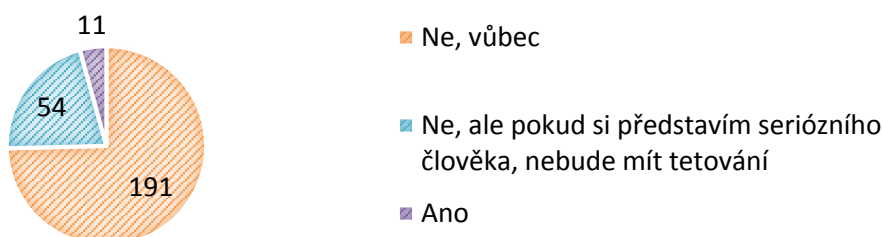

Otázka č. 1a byla polootevřená, tzn. respondenti na ni mohli odpovídat buďto pomocí předem připraveného výběru nebo vlastní odpovědí. Nejpočetnější skupinou byli respondenti (81), kteří uvedli, že nemají tetování, protože zatím nenašli optimální motiv. To znamená, že 32 % z celkového počtu 256 respondentů uvažuje o tetování, a pravděpodobně ho v budoucnu budou mít. Druhou nejpočetnější skupinou byli respondenti, kterým se tetování nelíbí (58). Odpověď nebyla specifikována konkrétně, tudíž nelze s určitostí tvrdit, zda se jim nelíbí pouze z estetických důvodů, nebo mají vůči tetování předsudky. Respondenti také často uváděli, že jim na tetování vadí jeho permanentnost (52). Tetování sice lze odstranit, ovšem tento proces je často doprovázen bolestí, přičemž zákrok může způsobit jizvy na kůži.

Skupina respondentů, která zadala vlastní odpověď byla čtvrtá nejpočetnější u této otázky. Mezi důvody, proč respondenti nemají tetování se nejčastěji vyskytovali tyto – ze zdravotních důvodů, kvůli strachu, nepřemýšlel jsem o tom/neláká mě.

Otázka č. 2a – Je tetování jedním z hlavních faktorů, které ovlivňují Vaši míru důvěřivosti k danému člověku?

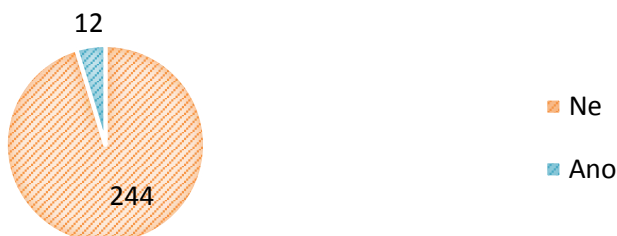
Graf 33 – Míra důvěřivosti respondentů k tetovaným lidem

Tato otázka zjišťovala, zda může mít tetování vliv na míru důvěry k danému člověku. Ve výsledku uvedlo pouhých 11 respondentů (4 %), že tetování je opravdu jedním z faktorů, které ovlivňují jejich důvěru k ostatním. Může to poukazovat buďto na to, že si prožili nějakou špatnou zkušenost s člověkem s tetováním, nebo na to, že na nich stále ulpívá stigma z komunismu. Druhá skupina respondentů (21 %) sice uvedla, že na tom, zda člověk má či nemá tetování z hlediska jejich důvěry nezáleží, ale zároveň by za seriózního člověka někoho s tetováním rozhodně nepovažovali. Nejpočetnější skupinou respondentů pak byli ti, kteří odpověděli, že faktor tetování na člověku pro ně při jeho posuzování nehraje roli (75 %).

Otázka č. 3a – Myslíte si, že lidé s tetováním mají převážně co do činění s protizákonnými aktivitami?

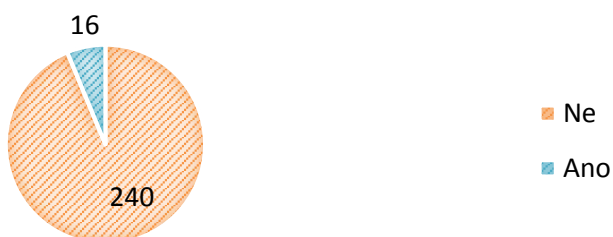
Graf 34 – Názor respondentů na souvislost mezi tetováním a protizákonnými aktivitami

Zřejmě nejkontroverznější otázka z celého dotazníku, respondenti měli odpovídat, zda si tetování spojují se zločinem. Nepřekvapivě většina z dotazovaných (95 %) odpověděla že nikoli, avšak celých 5 % dotázaných, což není zanedbatelné, odpovědělo, že ano. Vzhledem tomu, kolik je ve veřejném prostoru lidí s tetováním, musí mít těchto 12 respondentů neskutečné množství strachů při pohybu v něm.

Otázka č. 4a – Vadilo vám někdy, že Vám poskytoval nějakou službu (číšník, řidič taxi, aj.) člověk s tetováním?

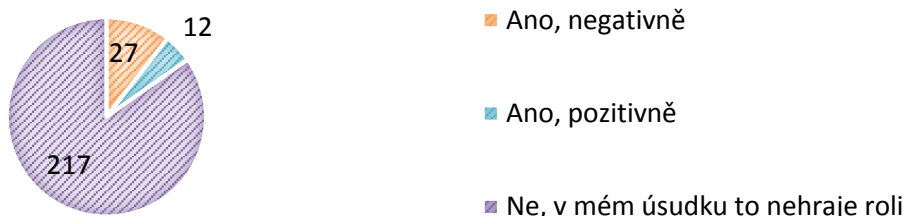
Graf 35 – Problém se službou od člověka s tetováním

U této otázky odpověděla většina respondentů odpovědí „Ne“, což značilo, že nemají problém s tím, když jim nějakou službu poskytuje člověk s tetováním. Zbylým 6 % respondentům pak vysloveně vadí, když jim nějakou službu poskytuje člověk s tetováním.

Otázka č. 5a – Ovlivňuje Váš úsudek o člověku vědomí, že má tetování?

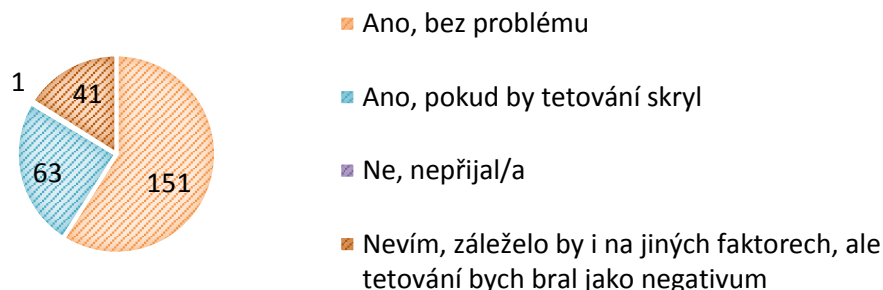
Graf 36 – Jak tetování ovlivňuje úsudek respondentů o člověku s tetováním

V této otázce se měli respondenti vyjádřit, zda ovlivňuje jejich úsudek o člověku, když má tetování. Počet respondentů, kteří nahlíží na tetování negativním pohledem (11%) je u této otázky podobný, jako u otázky č. 2a, která zkoumá míru důvěřivosti. Dále 85 % dotázaných uvedlo, že tetování v jejich úsudku o člověku nehraje roli, a 5 % respondentů že tetování na člověku na ně působí jako pozitivní faktor. V porovnání se zmíněnou otázkou 2a je také zajímavé, že se u některých respondentů odpovědi zcela liší. Je zajímavé, že někteří respondenti ve spojení jejich odpovědí na tyto dvě otázky v podstatě uvádějí, že tetování v jejich úsudku na daného člověka nehraje roli, ale za seriózního člověka by ho nepovažovali.

Otázka č. 6a – Pokud byste měl/a tu možnost, přijal/a byste do zaměstnání (které by obnášelo např. kontakt s klienty) člověka s tetováním?

Graf 37 – Tolerance respondentů k potenciálním zaměstnancům s tetováním

Na základě této otázky se měli dotázaní vcítit do role personalisty a představit si, že se výběrového řízení na pozici jednatele s klienty zúčastnil člověk s tetováním. Většinová část tázaných (59 %) uvedla, že by s jeho přijetím neměla problém, a celkem 63 respondentů (25 %) by s přijetím takového člověka souhlasilo pouze s podmínkou, že by svá tetování skryl. Záporně se pak vyjádřilo 41 dotázaných (16 %) kteří uvedli, že by jim záleželo i na jiných faktorech ale tetování by brali jak negativum. Pouze jediný respondent uvedl, že by člověka s tetováním za žádných okolností na tuto pozici nepřijal.

**Otázka č. 7a – Existují nějaká zaměstnání, která by neměl vykonávat potetovaný člověk?
Pokud ano, uveďte příklad:**

Graf 38 – Existují zaměstnání, které by neměl vykonávat člověk s tetováním

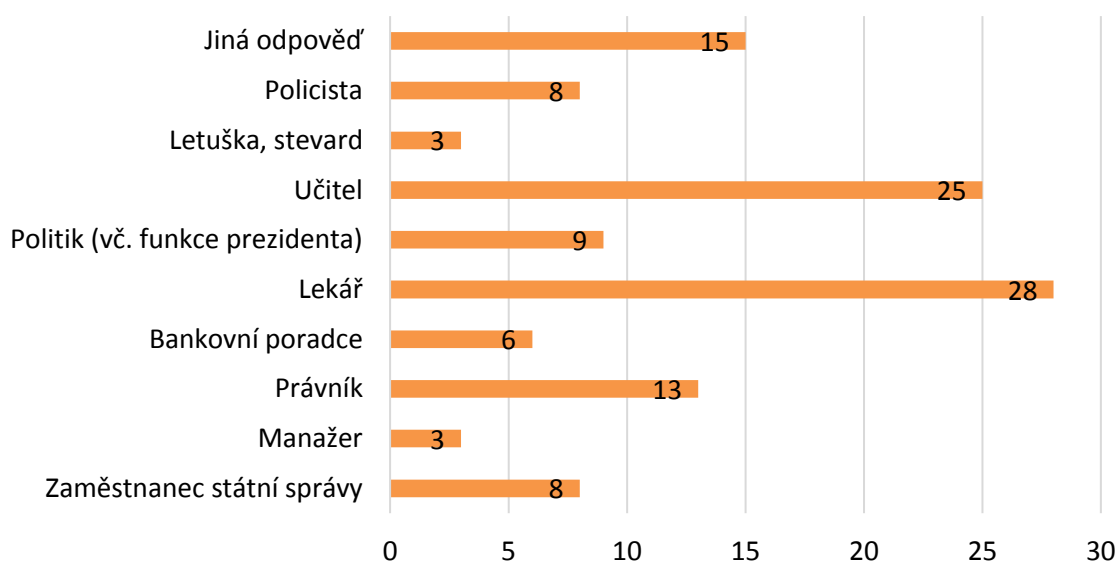

Tato otázka dotazníku zjišťovala, zda si respondenti bez tetování dokáží představit zaměstnání, které by nemohl vykonávat potetovaný člověk. Záměrně v otázce nebyl uveden rozsah tetování, aby měli respondenti zcela volné pole pro odpověď. Na otázku odpovědělo

celkem 118 respondentů (46%), lze tedy přepokládat, že zbylých 138 respondentů (54%) si myslí, že neexistuje zaměstnání, ve kterém by nemohl vykonávat funkci člověk s tetováním.

V porovnání s přechozím otázkou 6a je zajímavé, že se u 13 respondentů liší odpověď. Ze spojení jejich odpovědí vychází, že by člověka s tetováním bez problému přijali, ale přesto si dokáží přestavit povolání, které by člověk s tetováním vykonávat neměl.

Graf 39 – Které funkce by neměli zastávat lidé s tetováním

Pro markantní část respondentů představují lékaři právě pracovní skupinu, ve které by se neměli vyskytovat lidé s tetováním, odpovědělo tak celkem 28 respondentů. Druhou nejpočetnější skupinou v odpovědích jsou učitelé, nejčastěji šlo o učitele v mateřských ale i základních školách. Celkem takto odpovědělo 25 tázaných. Respondenti také uváděli, že by učitel měl jít příkladem pro děti, z čehož se dá usoudit, že tetování považují za něco špatného, za něco, čemu by se dítě mělo nejlépe vyhnout. Poměrně početné zastoupení v odpovědích měli také právníci (13) a dále politici (9), nejčastěji v návaznosti na kandidaturu na post prezidenta (2013) prof. JUDr. Vladimíra Franze. V pořadí další skupinou byli zaměstnanci veřejné správy (8), a dále pak se stejným počtem odpovědí policisté.

U Policie ČR platil dlouhá léta úplný zákaz viditelného tetování. V minulém roce (2016) však byly podmínky zmírněny, a policisté musí svá tetování zakrývat pouze pokud mají uniformu, tzn. pro policisty v civilu žádné omezení ohledně tetování neplatí. Rozhodlo se tak

na základě šetření, ve kterém se k tetování u policistů v civilním oděvu kladně vyjádřilo 71,5 % dotázaných. (Zelenka, 2016, [online])

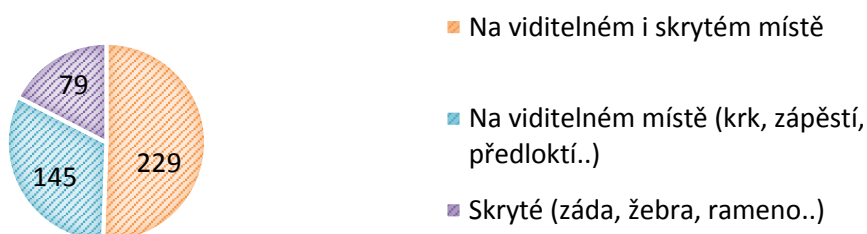
Další uvedená povolání byla například bankovní poradce (4), manažer (2), nebo letuška (2). V nižším počtu se zde vyskytovaly také profese jako kuchař, pracovník v domově důchodců, pracovník hospitačního zařízení, farář aj. Objevovali se také kuriózní odpovědi typu: „všechna zaměstnání kde se očekává čistota“, „lovec zvěře s fluoreskujícím tetováním“, a „říšský vůdce“.

7.6.2 Sekce 2b

Tato sekce byla určena pouze respondentům s tetováním. Celkem mělo k této sekci přístup 453 respondentů, tedy 64 % z celkového počtu všech dotázaných.

Otázka č. 1b – Máte svá tetování skryta, či na viditelném místě?

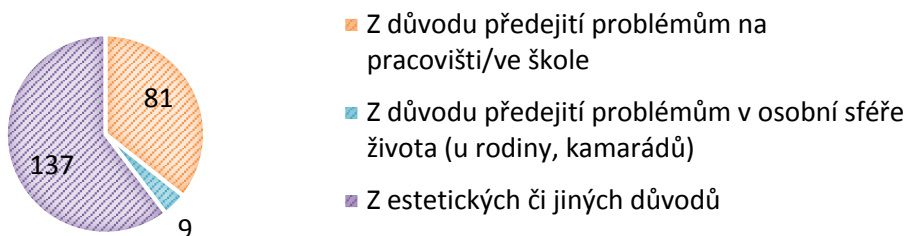
Graf 40 – Lokace tetování

První otázka sekce pro respondenty s tetováním byla rozřazovací. Pokud respondent odpověděl, že má tetování skryté (17 %), dotazník jej přesunul na další otázku (2b), kterou musel zodpovědět. Respondenti, kteří odpověděli, že mají tetování na viditelném i skrytém místě (51 %) byli k další otázce taktéž připuštěni, ovšem nebyla pro ně povinná. Respondentů s tetováním na viditelném místě (32%) se následující otázka netýkala vůbec.

Otázka č. 2b – Pokud máte svá tetování skryta, jaký je nejpravděpodobnější důvod, že tomu tak je?

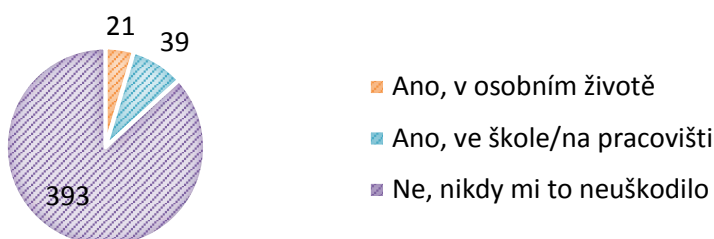
Graf 41 – Důvody pro skryté tetování

K této otázce byli připuštěni ti respondenti, kteří mají tetování na skrytém místě, či na skrytém a viditelném místě současně. Otázka byla nepovinná a celkem ji z možných 308 respondentů vyplnilo 227. Celých 60 % z nich uvedlo, že mají svá tetování skryta z estetických či jiných důvodů. Druhou nejpočetnější skupinou byli respondenti (36 %), kteří uvedli, že mají svá tetování skryta z důvodu toho, aby se vyhnuli problémům v práci nebo ve škole.

Otázka č. 3b – Způsobilo Vám někdy nějaký problém to, že máte na svém těle tetování?

Graf 42 – Problémy s tetováním

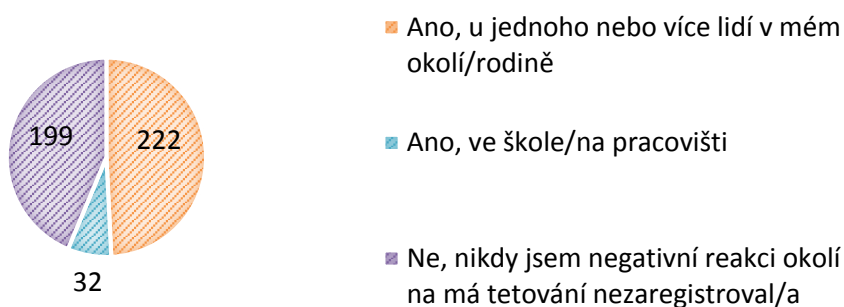
Celkem 393 respondentů (87 %) uvedlo, že se nikdy nesetkali s nějakým problémem kvůli svému tetování. 9 % respondentů však uvedlo, že se s problémy setkali na pracovišti nebo ve škole, což vypovídá o jisté diskriminaci lidí s tetováním. Odpověď bohužel nespecifikovala, zda tomu tak bylo u kolegů či přímo u nadřízených. Některé problémy mohly nastat také ve škole. I přestože je tetování v České republice povoleno až od osmnácti let, a tatérská studia

toto omezení povětšinou dodržují, šikovný jedinec může nelegálně tetovat nezletilé i doma. Celkem 5 % respondentů pak odpovědělo, že se s problémy vůči svým tetováním setkali v osobním životě. Z mých zkušeností tomu tak nejčastěji bývá u rodičů, ale ani ve veřejném prostoru nejsou problémy zcela ojedinělé.

Otázka č. 4b – Setkal/a jste se někdy přímo s negativní reakcí okolí na Vaše tetování?

Graf 43 – Zdroj negativních reakcí na tetování

Jak je patrné z tohoto grafu, s negativní reakcí okolí na svá tetování se nikdy nesetkalo 199 dotázaných (44 %). Většina z dotázaných (49 %) však zažila nějakou negativní reakci od své rodiny nebo nejbližšího okolí, a 32 (7 %) dotázaných dokonce uvedlo, že si již prožili negativní reakci na svá tetování ve škole nebo na pracovišti.

V porovnání s předchozí otázkou (3b) se odpovědi diametrálně liší. Nedokáží s určitostí vysvětlit proč tomu tak je, zřejmě jde o rozdílné chápání pojmu „problém“. Část respondentů nemusí negativní reakci okolí vnímat jako problém, zatímco ostatní ano.

7.7 Ověření hypotéz

H1: Respondenti s tetováním na viditelném místě (nebo skrytém a viditelném místě současně) zažívají problémy na pracovišti kvůli svému tetování častěji nežli respondenti s tetováním na skrytém místě.

Tabulka 1 – H1: Skutečné četnosti

	Zažili problém na pracovišti	Nikdy problém na pracovišti neměli	Celkový součet
Respondenti s tetováním na viditelném místě	38	336	374
Respondenti s tetováním na skrytém místě	1	78	79
Celkový součet	39	414	453

Tabulka 2 – H1: Očekávané četnosti

	Zažili problém na pracovišti	Nikdy problém na pracovišti neměli	Celkový součet
Respondenti s tetováním na viditelném místě	32,2	341,8	374
Respondenti s tetováním na skrytém místě	6,8	72,2	79
Celkový součet	39	414	453

$$H0: P(X \cap Y) = P(X)P(Y)$$

$$H1: P(X \cap Y) \neq P(X)P(Y)$$

$$\text{Testové kritérium: } TK = \chi^2 = \sum_{\text{tabulka}} \frac{(\text{emp} - \text{teor})^2}{\text{teor}} = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{\left(\frac{N_{ij} - N_i + N_{ij}}{n} \right)^2}{\frac{N_i + N_{ij}}{n}} = 6,556$$

$$\text{Kritická hodnota: } KH = \chi^2_{1-\alpha}((r-1) \times (s-1)) = 3,841$$

TK > KH: Jelikož je testové kritérium větší jak kritická hodnota, nemohu tuto hypotézu vyvrátit, tudíž tuto hypotézu přijímám.

H2: U respondentů s nižším stupněm vzdělání (základní či středoškolské vzdělání bez maturity) se tetování vyskytuje častěji, nežli u respondentů se středoškolským či vysokoškolským vzděláním.

Tabulka 3 – H2: Skutečné četnosti

	S tetováním	Bez tetování	Celkový součet
Základní	34	12	46
S výučním listem	124	18	142
S maturitou	239	167	406
Vysokoškolské	57	58	115
Celkový součet	454	255	709

Tabulka 4 – H2: Očekávané četnosti

	S tetováním	Bez tetování	Celkový součet
Základní	29,46	16,54	46
S výučním listem	90,93	51,07	142
S maturitou	259,98	146,02	406
Vysokoškolské	73,64	41,36	115
Celkový součet	454	255	709

$$H_0: P(X \cap Y) = P(X)P(Y)$$

$$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X)P(Y)$$

$$\text{Testové kritérium: } TK = \chi^2 = \sum_{\text{tabulka}} \frac{(\text{emp} - \text{teor})^2}{\text{teor}} = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{\left(\frac{N_{ij} - N_i + N_{ij}}{n} \right)^2}{\frac{N_i + N_{ij}}{n}} = 50.549$$

$$\text{Kritická hodnota: } KH = \chi^2_{1-\alpha}((r-1) \times (s-1)) = 7.815$$

TK > KH: Jelikož je testové kritérium větší jak kritická hodnota, nemohu tuto hypotézu vyvrátit, tudíž tuto hypotézu přijímám.

H3: Respondentům, kteří dovršili alespoň plnoletosti v období komunistického režimu by spíše vadilo, kdyby jim poskytoval nějakou službu člověk s tetováním než těm respondentům, kteří dovršili plnoletosti po převratu.

Tabulka 5 – H3: Skutečné četnosti

	Nevadilo	Vadilo	Celkový součet
Dosáhl plnoletosti v komunistickém režimu	32	7	39
Dosáhl plnoletosti po převratu	208	9	217
Celkový součet	240	16	256

Tabulka 6 – H3: Očekávané četnosti

	Nevadilo	Vadilo	Celkový součet
Dosáhl plnoletosti v komunistickém režimu	36,56	2,44	39
Dosáhl plnoletosti po převratu	203,44	13,56	217
Celkový součet	240	16	256

$$H_0: P(X \cap Y) = P(X)P(Y)$$

$$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X)P(Y)$$

$$\text{Testové kritérium: } TK = \chi^2 = \sum_{\text{tabulka}} \frac{(\text{emp} - \text{teor})^2}{\text{teor}} = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{\left(\frac{N_{ij} - N_i + N_{ij}}{n} \right)^2}{\frac{N_i + N_{ij}}{n}} = 10,726$$

$$\text{Kritická hodnota: } KH = \chi^2_{1-\alpha}((r-1) \times (s-1)) = 3.841$$

TK > KH: Jelikož je testové kritérium větší jak kritická hodnota, nemohu tuto hypotézu vyvrátit, tudíž tuto hypotézu přijímám.

H4: Respondenti, kteří dovršili alespoň plnoletosti v období komunistického režimu jsou více zatíženi předsudky vůči lidem s tetováním nežli respondenti, kteří dosáhli plnoletosti po převratu

Tabulka 7 – H4: Skutečné četnosti

	Mají předsudky	Nemají předsudky	Celkový součet
Dosáhl plnoletosti v komunistickém režimu	15	24	39
Dosáhl plnoletosti po převratu	31	186	217
Celkový součet	46	210	256

Tabulka 8 – H4: Očekávané četnosti

	Mají předsudky	Nemají předsudky	Celkový součet
Dosáhl plnoletosti v komunistickém režimu	7,01	31,99	39
Dosáhl plnoletosti po převratu	38,99	178,01	217
Celkový součet	46	210	256

$$H_0: P(X \cap Y) = P(X)P(Y)$$

$$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X)P(Y)$$

$$\text{Testové kritérium: } TK = \chi^2 = \sum_{\text{tabulka}} \frac{(\text{emp} - \text{teor})^2}{\text{teor}} = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{\left(\frac{N_{ij} - N_i + N_{ij}}{n} \right)^2}{\frac{N_i + N_{ij}}{n}} = 13,099$$

$$\text{Kritická hodnota: } KH = \chi^2_{1-\alpha}((r-1) \times (s-1)) = 3,841$$

TK > KH: Jelikož je testové kritérium větší jak kritická hodnota, nemohu tuto hypotézu vyvrátit, tudíž tuto hypotézu přijímám.

H5: Ženy, které mají tetování zažívají více problémů na pracovišti nežli muži s tetováním.

Tabulka 9 – H5: Skutečné četnosti

	Zažil/a problém	Nezažil/a problém	Celkový součet
Muž	17	99	116
Žena	43	294	337
Celkový součet	60	393	453

Tabulka 10 – H5: Očekávané četnosti

	Zažil/a problém	Nezažil/a problém	Celkový součet
Muž	15,36	100,64	116
Žena	44,64	292,36	337
Celkový součet	60	393	453

$$H_0: P(X \cap Y) = P(X)P(Y)$$

$$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X)P(Y)$$

$$\text{Testové kritérium: } TK = \chi^2 = \sum_{\text{tabulka}} \frac{(\text{emp} - \text{teor})^2}{\text{teor}} = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{\left(\frac{N_{ij} - N_i + N_{ij}}{n} \right)^2}{\frac{N_i + N_{ij}}{n}} = 0,271$$

$$\text{Kritická hodnota: } KH = \chi^2_{1-\alpha}((r-1) \times (s-1)) = 3,841$$

TK < KH: Jelikož je testové kritérium menší jak kritická hodnota, mohu tuto hypotézu vyvrátit, tudíž tuto hypotézu nepřijímám.

7.8 Shrnutí výsledků výzkumu

Výzkumné šetření bylo zaměřeno na občany České republiky, kteří dovršili alespoň věku osmnácti let. Dotazník byl v elektronické formě šířen pomocí sociálních sítí. Výzkumu se celkem zúčastnilo 731 respondentů, přičemž 22 z nich bylo z výzkumu vyřazeno kvůli jinému než českému občanství. Při získávání dat byla snaha o poměrově stejné zastoupení respondentů, kteří dosáhli plnoletosti v období komunistického režimu a respondentů mladších. Bohužel byla první skupina ve výsledku znatelně menší, což bylo zřejmě způsobené obecně menším výskytem starších lidí na internetu. Na začátku výzkumného šetření bylo stanoveno pět hypotéz, které byly po shromáždění dat z dotazníků pomocí kontingenčních tabulek vyhodnoceny. Hypotézy H1, H2, H3 a H4 byly potvrzeny, zatímco hypotéza H5 byla zamítnuta.

Hypotéza H1 ověřovala, zda respondenti s viditelným tetováním zažívají problémy na pracovišti častěji nežli respondenti s tetováním na skrytém místě. Jednalo se o logickou hypotézu, která se, jak jsem předpokládal, potvrdila. Z hypotézy mohu konstatovat, že viditelné tetování může mít negativní vliv na míru problémů na pracovišti, zatímco tetování skryté nezpůsobuje na pracovišti téměř žádné problémy. Hypotéza H2 ověřovala, zda existuje spojitost mezi mírou vzdělanosti a tím, zda má člověk tetování. Výsledky ukázaly, že vzdělání má opravdu vliv na to, zda člověk má či nemá tetování – lidé se základním vzděláním, nebo středním vzděláním bez maturity mají častěji tetování nežli lidé se středoškolským nebo vysokoškolským vzděláním. U hypotéz H3 a H4 jsem pracoval s předpokladem, že lidé, kteří dosáhli plnoletosti v období komunistického režimu budou mít více předsudků vůči lidem s tetováním než lidé, kteří dosáhli plnoletosti po převratu. Tento předpoklad se opíral zejména o fakt, že tatuáž byla v období komunismu doménou trestanců, a tudíž mohli v lidech, kteří v tomto režimu alespoň do plnoletosti žili, zakořenit určité předsudky. Na základě vyhodnocení hypotéz H3 a H4 mohu konstatovat, že lidé, kteří dosáhli plnoletosti po roce 1989 jsou vůči lidem s tetováním tolerantnější nežli lidé, kteří dosáhli plnoletosti v období komunismu. Poslední hypotéza H5 se nepotvrdila, předpokládal jsem, že ženy budou mít více zkušeností s problémy na pracovišti kvůli svému tetování než muži. Tuto hypotézu jsem ověřoval z toho důvodu, abych zjistil, zda pohlaví respondentů s tetováním hraje roli v ovlivňování postojů u lidí s předsudky. Celkově z výsledků mohu konstatovat, že pohlaví respondentů má jen malý vliv na rozdíly v postojích.

V dotazníku bylo nejdříve posuzováno, zda mají respondenti bez tetování předsudky vůči tetování. Na základě výsledků z výzkumu vyplývá neutrální až poměrně kladný postoj respondentů vůči tetování. Respondenti nejčastěji uváděli, že faktor tetování u daného člověka v jejich úsudku nebo míře důvěřivosti vůči němu nehraje roli. Potvrzuje to otázka 2a, ve které 75 % respondentů bez tetování uvedlo, že by člověku s tetováním bez problému věřila. V otázce 5a pak 85 % respondentů bez tetování odpovědělo, že tetování při posuzování jiného člověka nezohledňují jako faktor, a 5% respondentů bez tetování dokonce uvedlo, že na ně tetování při posuzování jiného člověka působí kladně. Ačkoli převládali odpovědi pozitivního charakteru vůči lidem s tetováním, objevovali se také odpovědi negativní. U otázky 3a mě překvapilo, že 4 % respondentů si spojuje tetování s protizákonnými aktivitami, což může být zapříčiněno právě stigmatem z období komunismu.

Dotazník se dále zabýval respondenty s tetováním, respektive tím, zda mají zkušenost s předsudky vůči nim. U otázky 2b, 36 % respondentů uvedlo, že mají svá tetování skryta z důvodu předejití problémům na pracovišti nebo ve škole. Avšak jak ukazují získaná data z otázky 3b, reálně zažilo problém na pracovišti kvůli tetování pouze 9 % dotázaných, a negativní reakci ze strany zaměstnavatele či kolegů se setkalo jen 7 % respondentů. Lze tedy konstatovat, že obavy lidí s tetováním o to že by jim jejich zdobení mohlo na pracovišti způsobit nějaký problém jsou téměř neopodstatněné. Jinak je tomu v osobní sféře života, kde 49 % respondentů u otázky 4b uvedlo, že zažili negativní reakci na svá tetování ze strany okolí či rodiny. Avšak pouze 5 % z nich to považuje za problém.

Z uvedených výsledků lze konstatovat, že s předsudky se lidé s tetováním častěji setkávají ve svém okolí a rodině nežli na pracovišti. Potvrzuje to i uvedený rozhovor s personalistkou, která tvrdí, že tetování není faktorem, pro který by se rozhodovala o přijetí zájemce o práci. Jedinou výjimkou by byl takový zájemce, který by svým tetováním vyjadřoval nenávisť vůči někomu či něčemu, nebo by byl markantně tetovaný v oblasti obličeje.

Závěr

Tetování je jedním z nejstarších způsobů zdobení těla, ne-li ten nejstarší vůbec. V čase i prostoru se mění a navzájem liší jeho forma i funkce. Tato práce kromě vymezení těchto funkcí mapovala také nejdůležitější milníky v dějinách tatuáže. Kontinuálně popsala dějiny tetování od nejstaršího archeologického nálezu pocházejícího z období eneolitu až po současnost. Zmíněné funkce tetování pak byly názorně demonstrovány na třech vybraných kulturách pocházejících z různých lokalit světa, pro které bylo zdobení těla v jejich vývoji stěžejní. Popsání těchto kultur bylo nezbytné také z toho důvodu, že nemalou měrou ovlivnily evropský, potažmo český vývoj tetování, na který se tato práce primárně zaměřuje.

V Evropě probíhal vývoj tetování na rozdíl od zbytku světa nekontinuálně. S výjimkou stigmatizujících tetování byl přerušen řadou nábožensky a politicky motivovaných zákazů. Zlom nastal až v novověku, kdy evropští mořeplavci převzali a dovezli tetování na starý kontinent od mimoevropských kultur, z nichž ty nejvýznamnější byly popsány v teoretické části této práce. Od 19. století bylo tetování na starém kontinentě spíše doménou nižších vrstev, jako byli kriminální živlové či kurtizány, výjimku tvořili snad jen extravagantní a hýřiví aristokraté.

Vývoj tatuáže na českém území je až do meziválečného období takřka nezmapován. Ve většině české literatury je však uváděno, že se nijak zásadně nelišil od toho evropského. V období komunismu bylo tetování perzekuováno, odsunuto na okraj společnosti, a tak se u nás ani nestihlo etablovat. Po převratu však nastala doba vzdoru, tetování se stalo symbolem rebelie a projevem nesouhlasu. V současné době už tomu tak není, jak dokazuje výzkum, tetování je zcela běžnou záležitostí a většina lidí k němu tedy zaujímá neutrální či pozitivní postoj. Ve společnosti však stále existuje malé procento lidí, kteří si vůči tetovaným udržují jistou obezřetnost, nebo v nich tetování vyvolává přímo negativní emoce. Zde lze pouze konstatovat subjektivitu, která hraje při posuzování tohoto fenoménu velkou roli. Výzkum sice ukázal, že negativní postoj vůči tetování mají spíše lidé, kteří žili do plnoletosti v komunistickém režimu, avšak část lidí, která má tento postoj taktéž a dosáhla plnoletosti až po převratu je téměř stejně početná. Dohromady však není procento těchto dvou skupin nijak markantní, a tak lze konstatovat, že negativní nálady proti tetovaným v České republice opadají. Tetování, již není cejchem, který svého nositele ve společnosti diskredituje. Lze to pozorovat i na příkladu Policie ČR, která zmírňuje podmínky v nutnosti skrývání tetování svých zaměstnanců.

V úvodu bakalářské práce jsem uvedl, že shledávám problematiku tetování za velmi spletitou a obsáhlou. Po hlubším studiu tohoto tématu se můj názor nezměnil. Můj zájem o toto téma se mi během jeho studia prohloubil. Fenomén tetování považuji za téma výsostně zajímavé, a proto bych se mu věnoval rád i v budoucnu.

Použitá literatura

Seznam použitých tištěných zdrojů:

518, Vladimír a Karel VESELÝ. *Kmeny: současné městské subkultury*. Praha: Bigg Boss & Yinachi, 2011. 520 s. ISBN 978-80-903973-2-3.

BAHN, Paul G. *Vepsáno do kostí: jak lidské ostatky odhalují tajemství mrtvých*. Praha: Mladá fronta, 2008. ISBN 978-80-204-1651-3.

FERGUSON, Henry a Lynn PROCTER. *Umění tetování*. Praha: Rebo Productions, 1998. 128 s. ISBN 80-7234-028-X.

FIKSA, Radomír. *Encyklopedie bodyartu*. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press, 2009. 110 s. ISBN 987-80-903957-4-9.

FIKSA, Radomír. *Tetování*. Vyd. 2. Žďár nad Sázavou: Bodyart Press, 2011. 159 s. ISBN 978-80-87525-00-5.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.

GILBERT, Steve. *Tattoo history: a source book : an anthology of historical records of tattooing throughout the world*. Berkeley, CA: US bookstore distribution, Publishers Group West, 2000. 216 s. ISBN 1890451061.

HRABAL, Bohumil. *Ze zápisníku zapisovatele*. Praha: Pražská imaginace, 1996. 400 s. ISBN 80-7110-164-8.

KULHÁNKOVÁ, Jana. *Lidé duhového hada a Strážci dlouhého šedého mraku: minulost a současnost domorodých obyvatel Austrálie a Nového Zélandu*. Praha: FHS UK, Agora (Univerzita Karlova), 2010. 135 s. ISBN 978-80-87398-09-8.

MATELA, Jiří, Ivona BAREŠOVÁ a Barbora DOHNÁLKOVÁ. *Japonská kultura*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4469-7.

ROBLEY, Horatio Gordon. *Tetování mezi Maori*. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press, 2008. 168 s. ISBN 978-80-903957-1-8.

RYCHLÍK, Martin. *Dějiny tetování*. Praha: Mladá fronta, 2014. 232 s. ISBN 978-80-204-3286-5.

RYCHLÍK, Martin. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. 352 s. Dějiny odívání. ISBN 80-7106-780-6.

SMITHOVÁ, Virginia. *Dějiny čistoty a osobní hygieny*. Praha: Academia, 2011. 460 s. ISBN 978-80-200-1885-4.

SOUKUP, Martin. *Tělo: čichat, česat, hmatat, propichovat, řezat*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, Antropos (Pavel Mervart), 2014. 252 s. ISBN 978-80-7465-108-3.

SPENNEMANN, Dirk H. R. *Tetování na Marshallových ostrovech*. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press, 2007. 220 s. ISBN 978-80-903957-0-1.

SPINDLER, Konrad a Vladimír SALAČ. *Muž z ledovce*. Přeložil Helena SALAČOVÁ. Praha: Mladá fronta, 1998. 290 s. ISBN 80-204-0704-9.

VALENTA, Vladimír. *Tetování & tetování*. Praha: Deus, 2011. 272 s. ISBN 978-80-87408-03-2.

WATKINS, Jack. *Tetování: symboly a významy*. Praha: Brána, 2011. 96 s. ISBN 978-80-7243-523-4.

Seznam použitých elektronických zdrojů:

ADELSTEIN, Jake. *Where Have Japan's Yakuza Gone?* The daily beast [online]. 2014 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://www.thedailybeast.com/articles/2014/03/09/where-have-japan-s-yakuza-gone.html>

CORNWELL, Brian. *50 Skull Sleeve Tattoos For Men*. In: nextluxury.com [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://nextluxury.com/mens-style-and-fashion/skull-sleeve-tattoos-for-men>

COTLAR, Yisroel. *Honor a Holocaust Victim by Tattooing Her Number?* In: chabat.org [online]. 2014 [cit. 2017-03-04]. Dostupné z:

http://www.chabad.org/library/article_cdo/aid/1739170/jewish/Honor-a-Holocaust-Victim-by-Tattooing-Her-Number.htm

DREADLOCKS. *Co je kyberpunk*. Dreadlocks [online]. 2016 [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <http://cz.dreadlocks.cz/co-je-kyberpunk/>

FRANCIS, Christopher. *A brief History*. Traditionaltattoosaregood.blogspot [online]. 2009 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <http://traditionaltattoosaregood.blogspot.cz/2009/11/brief-history.html>

KULHÁNEK, Jan. *Co říká tetování: Úprava těla je intimní záležitost. Vždy ale vysílá signály i do našeho okolí*. Psychologie.cz [online]. 2015 [cit. 2017-01-30]. Dostupné z: <https://psychologie.cz/co-rika-tetovani/>

ONDRASH. *Ink*. In: ondrash.com [online]. 2017 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <http://ondrash.com/>

POHÁDKOVÝ POMERANČ. *Pohádkový pomeranč* [online]. 2016 [cit. 2017-01-29]. Dostupné z: <http://www.pohadkovypomeranc.cz/>

RYCHLÍK, Martin. *Začíná seriál o tetování (1. díl)*. Český rozhlas [online]. 2007 [cit. 2017-02-24]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/leonardo/svet/_zprava/zacina-serial-o-tetovani-1dil--407128

SANDERS, Clinton a D. Angus VAIL. *Customizing the body: the art and culture of tattooing* [online]. Philadelphia: Temple University Press, 1989 [cit. 2017-02-29]. ISBN 0-87722-575-3. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=5umuEQz-RAMC&printsec>

SANMUSONE. In: wordpress.com [online]. [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: https://sanmusone.files.wordpress.com/2012/07/293441_290709810959217_336772211_n.jpg

ZELENKA, Jakub. *Policisté mohou mít viditelné tetování, rozhodlo vedení. Ale jen ti bez uniformy*. Lidovky.cz [online]. 2016 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/policiste-mohou-mit-viditelne-tetovani-rozhodlo-vedeni-ale-jen-ti-bez-uniformy-gcb-/zpravy-domov.aspx?c=A161012_165627_ln_domov_jzl/

Seznam příloh

Příloha A: Přepis rozhovoru	63
Příloha B: Dotazník	65

Příloha A: Přepis rozhovoru

Tazatel: Autor

Respondent: Personalista stavební firmy

T: „Představte si, že do vaší firmy probíhá výběrové řízení na pozici mluvčího firmy nebo obchodního prodejce, tzn. někoho, kdo je v kontaktu s vašimi klienty. Nyní Vám ukážu několik obrázků tetování, které by potencionální zájemce o místo mohl mít na svém těle.“

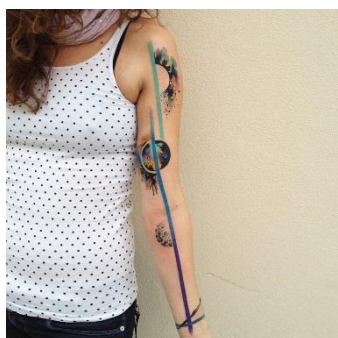
R: „Dobře.“

T: „Nejdříve Vám ukáži toto skryté tetování (viz obrázek 8), např. pokud by na pohovor přišla zájemkyně v topu s krátkým rukávem, kde by tetování bylo viditelné. Hrál by toto konkrétní tetování nějakou roli v tom, jestli byste daného člověka přijala?“

Obrázek 8 – Fotografie pro rozhovor č. 1
(Ondrash, 2017, [online])

R: „To by mi nevadilo.“

Obrázek 11 – Fotografie pro rozhovor č. 2
(Ondrash, 2017, [online])

T: „Teď Vám ukážu druhý obrázek (viz obrázek 9), kde už má dotyčný tetovanou celou paži. Měla byste s tímto problémem?“

R: „Taky ne. Teď byl v televizi člověk s podobným tetováním a byl to učitel ve školce, nevidím v tom problémem.“

T: „A nemyslíte že by mohl Váš zaměstnanec s takovýmto tetováním negativně působit na klienty Vaší firmy, že by byl méně důvěryhodný?“

R: „Já myslím že ne.“

Obrázek 14 – Fotografie pro rozhovor č. 3
(Sanmusone, [online])

T: „Další fotografie, tetování sestává z motivů dětských obrázků (viz obrázek 10). Myslíte, že byste přijala takového člověka?“

R: „To působí trošku zvláštně.“

T: „Takže takového člověka byste nepřijala?“

R: „Né že bych ho nepřijala, spíš bych se zajímala o to, proč tam má zrovna tohle. Co ho k tomu přimělo.“

T: „A přijala byste spíše člověka, který by neměl tetování?“

R: „To nevím, záleželo by na tom, co umí. Asi by záleželo jaké, ale spíš by mi to bylo jedno a zajímala bych se o to, jestli se pro danou práci hodí svými vlastnostmi.“

T: „A kdyby měl takové tetování (viz obrázek 11), sestávající z lebek?“

R: „No to zase nemusím, ale tak, měl by to tam.“

T: Takže by Vám na pozici, která by obnášela kontakt s klienty nevalil ani člověk s takovýmto motivem?

R: „Asi ne, takhle dnes vypadá každéj druhej. Já třeba mám takovýho jednoho obchodáka a ten tam ty lebky zrovna má. A je to v pohodě. Dokud tam nemá vytetovaného Hitlera nebo něco

Obrázek 20 – Fotografie pro rozhovor č. 5 (Cornwell, [online])

co by ostatní nějakým způsobem nějak diskriminovalo, nebo uráželo ostatní, je mi to jedno.“

T: „Poslední obrázek (viz obrázek č. 12).“

R: „Tak tohle už by byl extrém. Ten už mě trochu odrazuje, ale taky mi nevadí. Takhle, nevadí mi, ale toho už bych nezaměstnala.“

Obrázek 17 – Fotografie pro rozhovor č. 4 (Cornwell, [online])

Příloha B: Dotazník

Tetování a trh práce – dotazník

*Povinné pole

1. Vaše pohlaví:

Označte jen jednu elipsu. *

Žena

Muž

2. Dosáhl jste plnoletosti před rokem 1989?

Označte jen jednu elipsu. *

Ano, dosáhl

Ne, plnoletosti jsem dosáhl až po převratu

3. Nejvyšší dosažené vzdělání?

Označte jen jednu elipsu. *

Základní

Vyučen bez maturity

Střední s maturitou

Vysokoškolské

4. Jste v současné době občanem České republiky?

Označte jen jednu elipsu. *

Ano

Ne

5. Máte tetování?

Označte jen jednu elipsu. *

Nemám tetování *Přeskočte na sekci 2a.*

Mám tetování *Přeskočte na sekci 2b.*

Sekce 2a – tato sekce je určena pouze respondentům bez tetování

1a. Jaký je nejpravděpodobnější důvod toho, že nemáte tetování?

Označte jen jednu elipsu. *

- Nemám tetování, protože se mi nelíbí
- Nemám tetování, protože se bojím, že mi to uškodí v budoucí kariéře
- Nemám tetování, protože moje okolí s tím nesouhlasí (rodina, učitelé, nadřízení, aj.)
- Nemám tetování, protože jsem zatím nenašel/a optimální motiv
- Nemám tetování, protože mi vadí jeho permanentnost Nemám
- tetování z finančních důvodů
- Jiné: _____

2a. Je tetování jedním z hlavních faktorů, které ovlivňují Vaši míru důvěřivosti k danému člověku?

Označte jen jednu elipsu. *

- Ne, vůbec
- Ne, ale pokud si představím seriózního člověka, nebude mít tetování
- Ano

3a. Myslíte si, že lidé s tetováním mají převážně co do činění s protizákonnými aktivitami?

Označte jen jednu elipsu. *

- Ano
- Ne

4a. Vadilo vám někdy, že Vám poskytoval nějakou službu (číšník, řidič taxi, aj.) člověk s tetováním?

Označte jen jednu elipsu. *

- Ano
- Ne

5a. Ovlivňuje Váš úsudek o člověku vědomí, že má tetování?

Označte jen jednu elipsu. *

- Ne, v mém úsudku to nehraje roli
- Ano, negativně
- Ano, pozitivně

6a. Pokud byste měl/a tu možnost, přijal/a byste do zaměstnání (které by obnášelo např. kontakt s klienty) člověka s tetováním?

Označte jen jednu elipsu. *

- Ano, bez problému
- Ano, pokud by tetování skryl
- Ne, nepřijal/a
- Nevím, záleželo by i na jiných faktorech, ale tetování bych bral jako negativum

7a. Existují nějaká zaměstnání, která by neměl vykonávat potetovaný člověk? Pokud ano, uveďte příklad:

Sekce 2b – tato sekce je určena pouze respondentům s tetováním

1b. Máte svá tetování skryta, či na viditelném místě?

Označte jen jednu elipsu. *

- Na viditelném místě (krk, zápěstí, předloktí..)
- Skryté (záda, žebra, rameno..)
- Na viditelném i skrytém místě

2b. Pokud máte svá tetování skryta, vyberte jeden z nejpravděpodobnějších důvodů proč tomu tak je:

Označte jen jednu elipsu. *

- Z důvodu předejití problémům na pracovišti/ve škole
- Z důvodu předejití problémům v osobní sféře života (u rodiny, kamarádů)
- estetických či jiných důvodů
- Nemám svá tetování skryta

3b. Způsobilo Vám někdy nějaký problém to, že máte na svém těle tetování?

Označte jen jednu elipsu. *

- Ano, ve škole/na pracovišti
- Ano, v osobním životě
- Ne, nikdy mi to neuškodilo

4b. Setkal/a jste se někdy přímo s negativní reakcí okolí na Vaše tetování?

Označte jen jednu elipsu. *

- Ne, nikdy jsem negativní reakci okolí na má tetování nezaregistroval/a
- Ano, u jednoho nebo více lidí v mém okolí/rodině
- Ano, ve škole/na pracovišti